

Nas tednik Kronika

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

LETO XI./ŠTEVILKA 50

CELOVEC, DNE 17. DECEMBRA 1959

CENA 1,50 ŠILINGA

Svežega zraka mladini

Ne mine dan, da ne bi časopisi velikih mest poročali o kakih izgrelih mladostnikov med recimo 16 in 20 letom. Zgodb o pretepih na pleših, v gostilnah, kavarnah, pa tudi tovarnah je že toliko in so tako podobne ena drugi, da jih človek že ne bere več, kajti naslov pove vse. In še huje. Zločini mladostnikov se množe. Rowdy-ji, Teddy-ji in Halbstarke obojega spola so postali že skorajda sestavni del te čudne povojne družbe, ki se je iz ruševin vojnega razdejavanja v pičlih desetih letih dvignila do blagostanja, ki v zgodovini nima primere. V razliko od prejšnjih časov, ko je bilo uživanje blagodatí civilizacije in tehničnega napredka omejeno na sorazmerno majhno število ljudi, pa so danes zaradi masovne industrijske proizvodnje postale deželne blagostanja v mnogo večji meri tudi široke množice prebivalstva.

Vendar pa snovnega blagostanja ne spremlja enak razcvit duhovnega življenja. Ljudje danes manj bero kot včasih, imajo manj smisla za kulturne vrednote. In značilno je, da je ta pojav toliko hujši tam, kjer je obilje materialnih dobrin največje. To velja v prvi vrsti za Zapadno Nemčijo in Ameriko. V štrici s tem duhovnim poplivenjem pa tudi posurovelost, ki se v posebno hudih oblikah kaže pri mladini. Kletvina in le umazana beseda sta zunanji izraz tega notranjega razpoloženja, ki se končno izrodi v zločin.

V Würzburgu je bila na pobudo katoliške mladinske organizacije razposlana vprašalna pola s šestnajstim vprašanji, med katerimi so bila tudi naslednja: „Ali v tvojem poklicnem okolju ljudje kvantajo? — Ali se moreš takemu umazanemu govorjenju izogniti? — Koliko ljudi se udeležuje takih pogovorov? — Ali si kaj podvel proti temu nečednemu početju? — Ali se takih pogovorov udeležuje učitelji in delovni predstojniki?“

Izid tega povpraševanja je bil porazen. Glavni urednik nekega časopisa, ki je sodeloval pri presojanju vprašalnih pol, je dejal: „Pri vojakih smo se marsičesa navadili, toda to je mnogo huje!“ — Pogovori delavcev na poti na delo in z dela domov so bili daleč pod ravno takozvanih šal „za moške“. Značilno je bilo tudi to, da so mnogi mladi ljudje pri svojih odgovorih kar zapisali najbolj „mastne“ izraze in šale, čeprav to ni bilo zahtevano v vprašalni poli. Dokaz, da je umazanija postala zanje nekaj tako vsakdanjega, da jo mirno prenašajo, sami pri njej sodelujejo in brez sramu celo zapisujejo. In še nekaj: „Najbolj nečedne besede prihajajo prav iz ust žensk“, je zapisal neki vajenec. Toda umazanija ne ostane samo pri besedah, ampak preide v dejanja: „Številni predstojniki smatrajo svoje ženske uslužbenke kot nekaj zasební harem“. Stara pesem, le v novi industrijski rimi.

Gornji pojavi v Nemčiji so pač ena izmed senčnih strani „gospodarskega čudeža“, po drugi strani pa kažejo, da v ljudeh so še vedno žive sile zla. Najhuje je, da so pri tem pohujševanju mladine prav starejši najbolj vneti. Sedanja nemška „srednja generacija“ je sploh problem zase. Ona je svojo mladost preživljala v kaotičnih razmerah po prvi svetovni vojni, med inflacijo, pomanjkanjem, neredi, brezposelnostjo, dozorela je potem pod Hitlerjevo diktaturo, ki ji je vtisnila svoj duhovni pečat. Povečini se je pustila opojiti od sna „tisočletnega rajha“ in že se je videla v vlogi „urejevalca Evrope“. Prišlo je krvavo in bridko iztreznjenje ob somraku bogov leta 1945 in znašla se je zgolj s parom rok in tehničnim znanjem, v duši pa s praznoto in — umazanijo.

In taki starši dajejo otrokom pač to, kar imajo. Odtod Rowdies, Teddy-boys, Halbstarke in kakorkoli se že imenujejo ti divji izrastki našega zmešanega časa. Imenovali smo jih z njihovimi lastnimi tujimi imeni, kajti slovenščina si za te pojme doslej še ni skovala lastnih izrazov. Pač — ker jih še ni rabila in upajmo, da jih ne bo. Prav pričakovanje prihoda Gospodovega je primeren čas za naše starše, da nekoliko razmislijo o duhovnem oblikovanju svojih otrok, da si pri virih večne Resnice osvežijo svoje moči in k njim privedejo svoje otroke. Le tako se bo pri nas obnavljal večni krogotok življenja po božji volji, ki edino more prinesiti pravo srečo in mir v duše. In le tako bo tudi naš narod živel naprej.

Papež Janez XXIII.: Boj lakoti in bedi

Na tajnem konzistoriju v Rimu, kjer je sv. oče posadil kardinalski klobuk 8 novim kardinalom, je Janez XXIII. v svojem nagovoru pozval vse narode zemlje k skupnemu boju proti lakoti in pomanjkanju. Sv. oče je dejal, da morajo po božjem zakonu bogastva zemlje služiti vsem. Zemeljske dobrine je treba pravičnejše in enakomerneje porazdeliti, pregrade pohlepa in egoizma morajo pasti. Treba je tudi najti najboljše načine za pomoč zaostalim ljudstvom in vse človeštvo mora sodelovati pri odkrivanju ter izkoriščanju neizmernih zakladov zemlje. Toda odstranitev nepopisne bede, ki še vlada v širokih predelih naše zemlje ne bodo prinesli razni nauki, med

katerimi je tudi komunizem. Sveti oče je s posebnim poudarkom dejal, da je njegova največja ljubezen »posvečena tistemu delu Naše črede, ki ji je še vedno odvzeta možnost svobodnega in neoviranega verskega udejstvovanja«. Nato se je sv. oče še spomnil žrtev številnih poplav in drugih nesreč, ki so v zadnjih tednih opustošile velike predele na raznih krajih sveta ter zahtevale tudi mnogo človeških življenj. Pozval je vse narode, da sodelujejo v plemeniti tekmi pri pomoči tistim, ki so jih nesreče prizadele, tako »kot smo Mi sami storili v mejah možnosti,« je zaključil Janez XXIII.

Deželni proračun prvič preko pol milijarde

Koroški deželni zbor je sprejel deželni proračun za leto 1960. Proti je glasoval samo en poslanec, komunist Kazianka (več v »Političnem tednu« na 2. strani).

Deželni proračun za leto 1960 letos prvič presega pol milijarde šilingov. Redni proračun znaša 459.583.000 šil., takozvani even-tualni 22,5 milijonov šil. in izredni 56 milijonov šil., kar da skupno vsoto 538 milijonov šil. Vsi trije deli proračuna so kriti z ustreznimi dohodki.

Redni proračun se zopet deli na tri dele in sicer na osebne izdatke, ki znaša nič manj kot 168 milijonov šil., to je več kot eno tretjino. K povečanju te postavke je posebno pripomoglo priznanje 14. mesečne plače deželnim uradnikom. Za stvarne izdatke je predvidenih 30 milijonov in za namembne izdatke (Zweckaufwand) pa 260 milijonov. Pri slednjem je zabeležiti povečanje za 15 milijonov, ki bo šel predvsem v prid gradnje stanovanj po mestih in industrijskih naseljih ter za ceste. Kot poudarja, je seveda tudi topot bilo kmetijstvo bolj na kratko pristrizeno.

Sredstva za kritje proračunskih stroškov bodo prišla povečini iz davkov in drugih

dajatev, ki jih pobirata država in dežela. Ker pobira država večino davkov, tudi tistih, ki jih plačujejo prebivalci koroške dežele, zato prihaja vsaj na zunaj velika večina sredstev za kritje določenih potreb iz državne blagajne. Tako dobe iz državne proračuna vse dežele skupaj 4,1 milijarde šil. in od tega odpade na Koroško 260 milijonov, ali 6,4 odstotkov.

Sicer pa prav primera davčne moči posameznih zveznih dežel kaže, da spada Koroška med »revne sorodnike«. Tako plača na primer Predarlška, ki ima 193.000 prebivalcev 140 milijonov šil. dohodninskega davka (Einkommensteuer), dočim zmore Koroška s svojimi 475.000 prebivalci samo 137 milijonov šil. tega davka. Pač dokaz, da je Koroška, posebno pa njen južni del, še vedno gospodarsko zaostalo ozemlje, vsaj v primeri s severnejšimi zveznimi deželami. Zato je hvaljenje skromnega napredka na Koroškem treba vzeti z rezervo, kajti zdaleka še niso izčrpane vse možnosti. In povečanje proračuna ob na splošno zmernem povečanju investicij pa priča tudi o tem, da številke sicer rastejo, vrednost, to je kupna moč denarja pa pada.

Španija pred durmi Atlantskega pakta

Španija, dežela bikoborb, se po več kot 15 letni izolaciji zopet približuje Evropi. V glavnem so jo k temu nagnili gospodarski razlogi, kajti spričo ustvarjanja velikih gospodarskih prostorov v Evropi Španija kljub Pirenejskemu pogorju, ki jo loči od ostale Evrope, a za današnjo tehniko in gospodarstvo ni nobena ovira več, ne more še dalje ostati sama. Že v zadnjih letih se posledice gospodarske izolacije vedno huje čutijo.

Španija je bila v to izolacijo potisnjena iz političnih razlogov. General Franco, zmagovalac državljanske vojne leta 1937 — v glavnem s Hitlerjevo in Mussolinijevo pomočjo — je med vojno znal tako spretno manevrirati, da je ostal izven oboroženega konflikta in se tako mogel izogniti vrtincu pogube, ki je zajel njegova »pri-

jatelj« ob porazu na koncu vojne. Toda zapadne demokracije Francovega režima niso hotele sprejeti v Združene narode ter napovedale frankistični Španiji politični in gospodarski bojkot v upanju, da se bo režim itak sčasoma zrušil. Toda ni se. In ko je spričo rastoče napetosti med zapadnim in komunističnim vzhodnim blokom Zapad iskal zaveznike, kjerkoli jih je pač mogel dobiti, je postal dober tudi Franco. Najprej so Združene države sklenile s Španijo dvostransko pogodbo, s katero je Španija dovolila gradnjo venca ameriških letališč za atomske bombnike na svojem ozemlju, v zameno pa dobila izdatno dolar-sko gospodarsko pomoč. Temu prvemu koraku sedaj sledi drugi: Gospodarska povezava Španije z zapadno Evropo in mor-da celo vstop v Atlantski pakt.

Občni zbor „Društva staršev“ na Slovenski gimnaziji

V torek, dne 15. decembra 1959, je bil na Državni realni gimnaziji za Slovence v Celovcu »Dan staršev«. Starši so se povabilu in možnosti razgovora s profesorji polnoštevilno udeležili in s tem dokazali, da so s šolo tesno povezani in je šola res živa skupnost.

Nato se je vršil občni zbor Združenja staršev. Iz poročila smo razvideli uspešno delovanje Združenja staršev, ki je v dveh letih svojega obstoja iz prispevkov svojih članov stavilo šoli že 40.000 šilingov na razpolago za nakup učil in raznih učnih pripomočkov, predvsem knjig.

Kakor je poročal ravnatelj dr. Tischler je pričela tudi dijaška knjižnica redno poslovati in se dijaki pridno poslužujejo možnosti dobiti na posodo dobre slovenske in nemške knjige.

G. ravnatelj je v svojem poročilu tudi naglasil potrebo po tesnem sodelovanju dijaških domov s šolo.

Pri volitvah je bil stari odbor z dipl. trgovcem g. Urankom na čelu zopet potrjen in odobrena je bila vloga na predstavnike zvezne in deželne vlade v zadevi dopoldanskega pouka. To vlogo bomo objavili v prihodnji številki.

- K R A T K E V E S T I -

30 mrtvih je povzročila eksplozija v Dortmundu, ki je minulo nedeljo zvečer ob 5. uri pretresla predmestje Aplerbeck. Dve 4-nadstropni palači sta se zrušili kot da bi vanju pihnil orjak in 300 metrov naokoli so se zaradi zračnega pritiska zdrobile okenske šipe. Prebivalce obeh hiš so reševalci potegnili po nekaj urah mrzličnega odkopavanja mrtve in strašno iznekažene izpod ruševin. Vzroka eksplozije še niso ugotovili, pač pa domnevajo, da so se vnele zaloge gorljivih tekočin, ki jih je imela shranjene neka drogerija v eni izmed porušeni hiš.

Ameriške čete ne bodo zapustile Evrope, je izjavil na zasedanju ministrskega sveta Atlantskega pakta v Parizu ameriški zunanji minister Herter. Zaradi needinosti med evropskimi zavezniki in zadržanja Francije so se v ameriški javnosti zopet pojavili predlogi, da Združene države umaknejo svoje čete iz Evrope in prepustijo Evropce same sebi. Vendar te usluge Sovjetom ameriška vlada ne namerava narediti.

Število mladih zločincev v Zapadni Nemčiji raste, poroča cerkveni list nadškofije v Kölnu in meni, da je tega kriva v prvi vrsti malomarnost staršev glede vzgoje otrok. V minulem letu so otroci do 14. leta starosti zagrešili 36.000 zločinov in prestopkov, mladoletniki od 14. do 18. leta 96.000, mladoletniki od 18. do 21. leta starosti pa 110.000 kaznivih dejanj.

Poplave so povzročile hudo škodo v Severni Italiji, Franciji, Španiji in na Portugalskem. V Franciji je silovita nevihta povzročila veliko razdejavanje na progi Pariz-Marseille in je promet bil več dni pretrgan. Pri Avignonu je reka Rhône dosegla višino 6 metrov nad normalnim vodostajem. V mestu Coruna v Španiji so poplave zahtevale 20 človeških žrtev. V Raveni v Severni Italiji je reka Pad zopet prestopila bregove in je v območju Ravenne 2000 hiš pod vodo.

V Vzhodni Evropi je zavladal hud mraz, ki ga je prinesel mrzli val iz Sibirije. Na Švedskem je bilo 30 oseb zametenih v samotni vaški gostilni daleč vstran od naseljenega področja. Na Angleškem se je zaradi goste megle in dežja zgodilo znatno večje število prometnih nesreč. Na Poljskem je mraz povzročil omejitve pri proizvodnji in uporabi električnega toka. Reka Visla je tako globoko zamrznila, da so elektrarne in vodovodi ostali brez tekočine. V Varšavi so morali omejiti porabo vode in sicer 10 litrov na osebo dnevno. Ponekod se brijejo z mineralno vodo, umivajo pa z mlekom.

Viharji na severnih morjih so doslej zahtevali 150 smrtnih žrtev med mornarji ladij, ki so se potopile.

Mesto Tržič na Gorenjskem ogroža velik plaz z južnega pobočja Karavank. Zaradi plazovin je bila premaknjena in pretrgana cesta, ki vodi skozi vas Pristavo v to industrijsko 20.000 prebivalcev broječe mesto. Nadalje je bila poškodovana enonadstropna hiša, katere prebivalci so se pa pravočasno umaknili. Zaradi grozeče nevarnosti je moralo še nadaljnjih 24 družin zapustiti bližnje hiše. Na srečo plaz ni usmerjen proti središču mesta, ampak proti redko naseljenim predmestjem.

40-letnico obstoja je praznovalo dramatsko društvo »Lilija« v Clevelandu (USA). V izbranih točkah so nastopili igralci kar 4 generacij, od pionirjev pred 40 leti, ki so bili takrat mladeniči, danes pa so sivolasi možje, pa do današnje mladine, kajti društvo se ob nenehnem delovanju (njegove predstave gredo v stotine) stalno obnavlja s svežimi mladimi močmi.

Politični teden

Po svetu . . .

Nasprotja na Zapadu

so postala v minulem tednu ostrejša, kljub Eisenhowerjevemu triumfalnemu poletu preko treh kontinentov, čigar namen je ojačati skupne vezi med državami takozvanega zapadnega sveta. Zato ga bo kljub uspehom v takozvanih obrobni delih zapadnega tabora, posebno v Turčiji, Indiji, Perziji, Pakistanu in Grčiji, ki grozijo komunističnega tabora neposredno občutijo, glavno delo čakalo v Evropi, med skreganimi atlantskimi zavezniki v Parizu, Bonnu in Londonu. Zato si je tudi te prestolnice pridržal za konec.

Prepir v Parizu

Minulo soboto je bila v naglici sklicana izredna seja ministrskega sveta Atlantskega pakta, da se posvetuje o skupnem stališču glede »vrhunske konference«. Izkazalo se je, da med tremi glavnimi evropskimi zavezniki Amerike vladajo globoka nasprotja glede skorajda vseh važnejših vprašanj, ki bodo na dnevnem redu »vrhunske konference«. Sporen je celo sam datum te konference.

Angleži se trudijo na vse kriplje, da bi do te konference čimprej prišlo, ker si od nje obetajo če že ne ureditev vseh mednarodnih sporov, pa vsaj delnega izboljšanja stikov med Zapadom in Sovjetsko zvezo, ki ima tudi svoje težave s Kitajci ter novih možnosti za trgovanje s Sovjetsko zvezo.

Nemcem ta angleška spravljiva politika za »vsako ceno« ni všeč, ker dobro vedo, da bodo ceno za pomirjenje morali plačati oni. V prvi vrsti se bojijo zapadnih koncesij glede Berlina, te zapadne oaze v »komunističnem taboru«, ki se kot trn zajeda v meso komunističnega orjaka. Zato želijo berlinsko vprašanje povezati s splošno nemško mirovno pogodbo, ker vedo, da v sedanjem položaju do nje ne bo prišlo in tako bi tudi glede Berlina ostalo vse pri starem.

Alžir in Atlantski pakt

Francozi so pa skregani z vsemi svojimi zavezniki, predvsem zaradi Alžira. S tem vprašanjem se je minuli teden bavila glavna skupščina Združenih narodov. Debata sama je pokazala, da je glede Alžira Francija povsem osamljena. Afriško-azijska resolucija, ki je zahtevala takojšno ustavitev bojev v Alžiru in priznanje neodvisnosti tej sedaj najbolj krvavi koloniji v Afriki, je sicer zmagala, vendar ne z zadosti veliko večino. Po pravilih Združenih narodov je namreč potrebna dvotretjinska večina, da postane kak sklep pravomočen. Te večine pa ni bilo prav zaradi tega, ker so se zavezniki Francije glasovanja vzdržali. Ta polovična rešitev seveda ni zadovoljila nikogar, kajti Francija po eni strani očita svojim zaveznikom, da so jo pustili na cedilu, po drugi strani pa zavezniki očitajo Franciji, da jim ona s svojo trmasto politiko v Alžiru kvari razmerje do mladih afriških in azijskih držav in tako posredno koristi — Sovjetski zvezi.

Drugo vprašanje, ki loči Francoze od ostalih atlantskih zaveznikov pa je vloga Francije v Atlantskem paktu samem. Francija zahteva več besede, vendar to ne na podlagi svoje dejanske moči, temveč zaradi »zgodovinskega prestiža Francije«. Da bi pa prišla zopet do večje moči v mednarodni politiki pa Francija gradi lastno atomsko bombo, čeprav ta podvig hudo suši njene državne finance.

Ob začetku zasedanja ministrov Atlantskega pakta je ameriški zunanji minister Herter skorajda s prstom pokazal na Francijo kot tistega, ki dela zdrabo. Šef ameriškega generalnega štaba general Twining pa je bil še jasnejši. Obdolžil je Francijo naravnost, da je ona kriva, da letošnji vojaški načrt Atlantskega poveljstva, to je postavitev 30 popolnoma izvežanih in opremljenih divizij ni bil dosežen. In sicer zato, ker je Francija večino čet, ki spadajo v sestav Atlantskih sil in so oborožene z ameriškim orožjem, poslala v Alžir, da se bore proti upornikom. Nadalje je De Gaulle odtegnil francosko mornarico atlantskemu skupnemu poveljstvu ter končno prepovedal gradnjo raketnih baz ter skladišč atomskih bomb v Franciji.

Razgovori med atlantskimi ministri v Parizu še trajajo, vendar so izgledi bolj

slabi. Zato se vsa upanja obračajo na Eisenhowerja, ki med tem nadaljuje svoj veliki polet po svobodnem svetu, ki ga bo končno prinesel tudi v Pariz.

Hruščev ima tudi svoje skrbi

Pa tudi na Vzhodu škriplje, čeprav ni na zunaj videti nobenih razpok. Kongres madžarske komunistične stranke s paradami in govori je sicer pokazal že običajno sliko »popolne enotnosti« komunističnih držav, kajti na častni tribuni so bili poleg Hruščeva tudi predstavniki vseh sovjetskih satelitov od Čehoslovaške in Vzhodne Nemčije pa do Severne Koreje in Vietminha. Vsemu miroljubnemu govorjenju navkljub je bilo v Budimpešti poudarjeno, da sovjetske čete ne bodo zapustile Madžarske, naše vzhodne sosedice. Tudi sovjetska propaganda o postopni razorožitvi in zmanjšanju čet v Evropi je dobila ondi udarec v obraz, kajti sovjetske posadke na Madžarskem zadnje čase povečujejo, kar gotovo ne dokazuje rastoče zadovoljnosti madžarskega ljudstva, temveč le to, da Sovjetska zveza svojih evropskih satelitov nikakor ne misli izpustiti iz rok ter da se je z Zapadom pripravljena pogajati samo o tem, česar še nima.

Pa tudi Nikita ima svoje skrbi. Komunistična Kitajska še vedno trmasto vztraja pri svojih zahtevah po indijskem ozemlju in iz različnega pisanja moskovskega ter pekinškega časopisja je razvidno, da so nesoglasja med obema največjima komunističnima bratcema zelo globoka. Sovjetsko zvezo jezi, da je Kitajska s svojimi vojaškimi podvigi na indijski meji postavila na laž sovjetsko propagando o mirni koeksistenci »kapitalističnega« in komunističnega tabora ter znova razgalila pravo naravo komunizma, ki govori o miru samo zato, da uspeva nasprotnika in se medtem lahko pripravi na vojno. Povrh tega pa so kitajske osvojevalne nakane in svobodnem svetu povečale nezaupanje do Sovjetov, Indijo in druge svobodne države izven komunističnega bloka v Aziji pa porinile v naročje Ameriki. To so pokazale tudi močnejše ovacije ameriškega predsedniku Eisenhowerju, ko se je ta na svojem poletu ustavil v Indiji in Pakistanu.

. . . in pri nas v Avstriji

Nagobčnika za ministre

pa tudi za poslance ne bo, so se zedinili v parlamentu na Dunaju, potem ko je bil finančni minister Kamitz nekoliko ostreje odgovoril na očitke nekega socialističnega poslanca, kako to, da je neka prošnja za službo pri Poštni hranilnici končala v tajništvu OeVP. Socialisti so iz tega izvajali splošno trditev, češ da prošnje za službo stalno romajo iz finančnega ministrstva na tajništvo stranke, vendar tega niso mogli dokazati. Nato je minister Kamitz izjavil, da vidi v tem vprašanju prekoračitev interpelacijske (vpraševalne) pravice poslancev.

Ta pripomba pa je zbudila hudo kri v »visokem domu«, kot se naziva državni zbor. Nekateri poslanci so videli v tej izjavi žalitev in poskus prikrajšanja svojih po ustavi zajamčenih pravic. Prišlo je celo do glasovanja in socialisti so s pomočjo

rjavih svobodnežev (FPOe) preglasovali poslance Ljudske stranke. FPOe je bil prepričan med koalicijskima partnerjema zelo dobrodošel, kajti zopet ji je bila dana prilika, da poglobijo razdor med vladnima strankama in morda pri tem izbijejo kako korist zase. Se razume, vprašanje delitve služb po političnem proporcu, kot je pri nas že 15 let v navadi, jim je zelo dobrodošlo, prav zaradi tega, ker oni ne morejo deliti služb, pač pa uganjati demagogijo, s katero bi morda mogli zlesti na zeleno vejo, to je do take moči, da bi izsilili sprejem v vlado. Ko bi pa enkrat bili notri je pa veliko vprašanje, če ne bi pozabili na lepe besede o brezstrankarskem presojanju prosilcev za službe samo po njih sposobnostih. Saj se še spominjamo, kako je bilo takrat, ko je o vsem odločevala članska knjižica ene same stranke.

Ko se je razburjenje nekoliko poglobilo, sta obe koalicijski stranki spoznali, da kjer se prepirata dva, tretji dobiček ima. Zato je bila zadeva mirno poravnana za zaprtimi vrati koalicijskega sporazuma in v ponedeljek je v parlamentni debati vstal pravni strokovnjak socialistov dr. Broda in izjavil, da njegova stranka ne bo stavila predloga za grajo ministra Kamitza. Nato se je oglašil k besedi minister Kamitz ter svoje besede tako dopolnilno obrazložil, da je bilo za obe koalicijski stranki prav. Le FPOe je ostala praznih rok. Koalicijska sloga je bila zopet vzpostavljena, glede prošnje za službe pa je ostalo vse pri starem, namreč pri proporciju obeh koalicijskih strank.

Vendar je zadeva deljenja služb prav sedaj pereča. Pri »Verbundskonzern«, ki združuje avstrijske električne družbe bodo v kratkem šli v pokoj kar trije generalni direktorji. V koalicijskem odboru se še niso mogli zediniti za novo zasedbo teh mest, kajti vsaka stranka bi s pomočjo svojih ljudi na teh mestih rada pridobila na vplivu v tej tako zelo pomembni podzavljani gospodarski panogi. Odprti prepričanje je preprečilo zgolj dejstvo, da zaradi 6-mesečnega odpovednega roka omenjenim direktorjem zadeva še ni tako nujna. Značilno je, da je zasedba neke sorazmerno skromne službe pri Poštni hranilnici zbudila vihar v parlamentu, glede zasedbe teh važnih mest pa bržkone nobeden izmed poslancev obeh vladnih strank ne bo stavil vprašanja v parlamentu. O tem bo namreč definitivno odločil koalicijski odbor.

Pri nas na Koroškem pa se je začela velika

razprava o deželnem proračunu,

na katerem besede v zbornici ne bodo kaj prida spremenile, kajti bil je že odobren po vseh na vladi udeleženi strankah in se je z njim moral sprijazniti tudi proračunski odbor deželnega zbora. Pač pa nudi proračunska debata temu ali onemu poslancu ugodno priložnost za govorniški razmah, kar je posebno važno sedaj pred volitvami. In res se te priložnosti tudi krepko poslužujejo. Kljub vsemu bo proračun sprejet tak kot je bil predložen, edino glede »pisarniško-trgovske palače« v Koldvorski ulici, ki jo gradi deželna vlada v kompaniji s Konzumom (GÖC) se bodo duhovi ločili. Pa tudi ta postavka bo sprejeta, čeprav ne soglasno, kajti za to jamči socialistična večina v deželnem zboru. Debata, ki se kljub temu vrši, je torej zgolj dokaz, da pri nas vlada svoboda, to je, da vsak lahko govori kar hoče.

Katoliška revija o omejevanju rojstev

Rim — (AI). Revija »Civiltà cattolica« piše v svoji številki z dne 5. dec. o omejevanju rojstev (»birth control«) in posveča temu vprašanju dolg članek z naslovom »Neosnovanost kontrolističnega vznemirjanja«. Avtor članka je jezuit Angelo Perigo.

V članku pobija trditve tistih, ki se zavzemajo za omejevanje rojstev, češ da se bo s »staranjem narodov« manjšalo število svežih delovnih sil, in podobno. Po njegovem mnenju bi bilo le potrebno odpraviti nesmiselne pregrade, ki ovirajo mirno razširjanje prebivalstva po svetu, kjer čakajo na ljudi še velikanska ozemlja v Ameriki, Afriki in Avstraliji.

Če je že potrebno kaj storiti — nadaljuje članek — naj bi racionalizirali gospodarstvo in pospeševali blaginjo, ki umerja razmnoževanje. Znano je namreč, da je med gospodarsko trdnimi sloji rodnost manjša kot pri revnem prebivalstvu.

Protislovna je zahteva po omejevanju

SLOVENC

doma in po svetu

Koncerti za mladino v Ljubljani

Z namenom, da zbuja zanimanje za glasbo pri mladini je bil v letošnji koncertni sezoni v Ljubljani uveden poseben mladinski abonma. Na prvem koncertu je sam ravnatelj ljubljanske opere in mednarodno priznani dirigent Bogo Leskovic v kratkem predavanju na zanimiv in poljuden način uvedel svoje mlade poslušalce v svet glasbe, v način gradnje kompozicij ter jim tako olajšal razumevanje te umetnosti. Sledil je nato koncert Slovenske filharmonije, najboljšega muzikalnega ansambla na Slovenskem, ki smo ga lani imeli priložnost slišati tudi v Celovcu.

Drugi koncert je imel za geslo: »Mamica poje in pripoveduje«, na katerem je nastopil orkester Radio-televizije Ljubljana s solistko Ileano Brautuzevo. Ta koncert pa je bil namenjen za najmlajše poslušalce. Obe prireditvi sta bili zelo dobro obiskani in vse kaže, da je slovenska mladina še dovzetna za resnično umetnost. Program nadaljevati.

Fran Koblar — 70-letnik

V Ljubljani je praznoval 70-letnico rojstva slovestni zgodovinar, gledališki in literarni kritik ter sedanjí profesor na Akademiji za igralsko umetnost France Koblar.

Jubilant je začel kot mladenič že pred 50 leti s pesmimi v »Domu in svetu«, takrat elitni katoliški kulturni reviji, katere glavni urednik je postal v dobi med obema vojnama in tako stal ob krstu marsikaterega sedaj vodilnega slovenskega pisatelja. Koblar je kulturni delavec prefinjenega okusa ter širokega obzorja, osebno pa skromen in priazen človek ter iskren iskalec lepote in svobode umetniškega ustvarjanja. Kot gledališki kritik je dolga leta prek stolpcev dnevnika »Slovenec« meročajno pomagal pri umetniški vzgoji slovenskega poklicnega gledališča in je s Francom Albrehtom predstavljal vrhunec slovenske gledališke kritike.

Po drugi svetovni vojni se je iz dnevne kulturne arene umaknil v literarno zgodovino. Postal je sourednik velike zbirke Državne založbe Slovenije »Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev« ter je v tem okviru sam pripravil izdajo Stritarja, Gregorčiča in Ketteja. Sedaj pa pripravlja Zbrana dela Franceta Bevka. Poleg tega je prevedel več literarnih del iz poljščine. Gledališko literaturo Slovencev pa je obogatil tudi, ko je prevedel iz nemščine Lessingovo »Hamburško dramaturgijo«, to klasično delo gledališke umetnosti, ki ga je opremil z obširnimi uvodom in temeljitim komentarjem. Sodeluje tudi pri izdaji prevodov angleškega odrskega klasika Shakespearea v slovensčino in pomaga pri Slovenskem biografskem leksikonu.

Slovenska zemlja na grobu škofa Rožmana

Na pogrebu škofa Rožmana v Lemontu (Združene države) so deli v grob tudi prgišče koroške zemlje ter prgišče zemlje s pokopališča na Ježici pri Ljubljani.

Slovenci na evharistični procesiji v Avstraliji

Prvo nedeljo v novembru je bila v Sunburyju v Avstraliji mogočna evharistična manifestacija, katere se je udeležilo nad 30.000 vernikov. Sodelovali so tudi slovenski rojaki, ki prebivajo na tej obširni celini, do katere rabijo ladje iz Evrope 3—4 tedne. V procesiji so Slovenci nosili bendero brezjanske Marije Pomagaj, posebno pozornost pa je zbudila skupina slovenskih fantov in deklet v narodnih nošah, prav tako pa skupina naših malčkov, med katerimi je zbuja zanimanje 3-letni Mesarjev Janezek. Tudi sicer zanimanje za naše rojake v Avstraliji raste, kajti s svojim poštenim delom in pridnostjo so si pridobili splošno priznanje in ugled. Za Božič bosta radijski postaji v Melbourne in Adelaide oddajali tudi slovenske božične pesmi.

Ljubljanski operni pevci gostovali v Trstu

Tržaška Glasbena matica je nedavno podala znano Donizettijevo komično opero »Don Pasquale« v koncertni prireditvi in je v ta namen povabila najboljšje pevce opernega gledališča v Ljubljani. Pevci so nastopili v opernih kostimih, do čim je bila pozornica označena z najpotrebnejšimi rekviziti, ki so gledalcu nakazali okolje, v katerem se posamezni prizori odigravajo. Za spremljavo je na klavirju je skrbel dirigent ljubljanske opere dr. Ciril Cvetko. V glavnih vlogah so nastopili basist Ladko Korošec (ki je tudi pri nas na Koroškem dobro znan in še pričakovan) sopranistka Sonja Hočvarjeva, baritonist Marcel Ostashevski in tenorist Janez Lipušček. Prireditvev je zelo dobro uspela.

GLAS IZ RUSIJE

KAKO ruska ljudstva V RESNICI MISLI IN ČUTI

V roke urednika londonskega lista „Sunday Times“ je prišel pred kratkim obširen spis z gornjim naslovom. Prišel je po tajnih potih iz Rusije. Njegov pisec se sicer ni podpisal, pač pa se je označil kot pisatelj, ki uživa priznanje tudi s strani sovjetskih oblasti. Vendar se je odločil za sestavo tega tajnega spisa zato, ker v Sovjetski zvezi svojih resničnih misli ne more objaviti in bi zaradi njih padel v nemilost.

Ko je urednik spis prebral, ni imel več miru. Po eni strani ga je morilo nezaupanje do neznanega pisca, ki ni hotel povedati svojega imena, po drugi strani ga je pa branje sestavka pretreslo. Po posvetovanju z nekaterimi strokovnjaki za ruske zadeve se je odločil, da nenavadni spis objavi. K temu ga je prav posebno navedlo mnenje enega najbolj uglednih angleških poznavalcev Rusije dr. Ronald Hingley, ki je izjavil: Ta spis človeka pri branju priklene nase in zveni popolnoma verodostojno. Na marsikaterem bralcu na Zapadu bo pa deloval kot ozdravljajoč udarec, ki nas bo zdramil iz izumetničenih sanjarij o razmerah v Rusiji. Kadar namreč na Zapadu razmišljamo o sovjetskih zadevah, ponavadi pozabljamo, da gre pri tem za besede in dejanja sovjetskih oblastnikov, dočim rusko ljudstvo, navadni ruski človek sploh ne more spregovoriti svoje besede. Napačno bi pa bilo, če bi iz nezadovoljstva nad sedanjim stanjem v Sovjetski zvezi sklepali, da bo ondi kmalu izbruhnila nova revolucija. Pač pa bi bilo treba, da pri naših opravkih s sovjetsko vlado upoštevamo tudi resnično mnenje ruskega ljudstva, ki je brez dvoma izraženo v tem spisu, ter pri naših pogodbah s sovjetskimi oblastniki ne zbijamo vtisa, kot da smo se z njimi zvezali proti ruskemu narodu.

Neki francoski pisatelj je zapisal, da je Rusija dežela step, v kateri se nahaja njena azijska prestolnica Moskva... o Moskvi pa pogosto govore kot mestu z mnogimi cerkvami.

In v eno izmed teh cerkva me je vodila moja babica, ko sem bil še petleten deček. Spominjam se še, kako me je obhajal strah ob pogledu na trde, zamaknjene obraze molilcev, na temačnost in otožnost cerkve.

Bil je svet, ki se je bržkone sprostil časa in postal brezčasen. Zdi se mi, da so take stare ženske tudi leta 1812 molile za Napoleona poraz...

In vendar se ta starodavni, nekdanji svet, ki so ga že tisočkrat proglasili za mrtvega, vedno znova pojavlja. On sicer ne združuje vsega ruskega ljudstva, pač opozarja vsakogar na nekaj v njegovi duši in ter ga opominja, da je Rus in da ne more nikdar biti kaj drugega, pa če mu je to prav ali ne.

Ni lahko opisati tega »ruskega bistva«. Še manj kot pred sto leti je Rusija prenehala biti država s tlačenstvom. Zapuščena fevdalnega sistema pa so bile množice obubožanih in zanemarjenih kmetov ter široka plast uradnikov, ki jih je bilo pokvarilo samolastno izvajanje oblasti, policajev, ovaduhov, valptov, trgovcev-krvosevov in druge polgosposke sódrgce, ki je prezirala navadno ljudstvo zaradi tega, ker je sama iz njega izšla in živela v prepričanju, da v ljudstvu ni nobene speče sile, ki bi jo bilo treba zdraviti. Ta plast je pa zaničevala tudi svoje gospodarje — rusko plemstvo, zaradi njegovega idealizma in pomanjkanja smisla za praktičnost.

Ta slednja plast — rusko plemstvo — je bila po številu najmanjša, vendar je njena vloga v ruski zgodovini velikanska. Podobno kot si naša domišljija predstavlja Ate- (ki so bile v starodavni Grčiji manjše

kot kako rusko podeželsko mesto) kot vlemesto, svet zase, prav tako danes gledamo v ruskem plemstvu, ki je po svojem številu tvorilo samo tisočinko celotnega prebivalstva Rusije, temeljni faktor v življenju ruskega naroda.

Ta sloj je ustvaril izredno, izvirno rusko kulturo, to je kulturo, ki nam je dala mojstrovine kot so »Vojna in mir« in »Bratje Karamazovi«. Omenil sem samo ti dve deli, ker sta na Zapadu najbrž najbolj znani, toda ruska aristokratska kultura je ustvarila še nešteto mnogo drugih mojstrov in v književnosti, likovni umetnosti in glasbi. In če človek pomisli, da je ožji krog tega plemstva uporabljal svoj čas večidel za to, da se je bavil s svojimi posestvi, ali pa da je živel daljše dobe v inozemstvu, ali pa da se je predajal razsipnemu življenju, potem lahko vidite, da je rusko kulturo ustvarila pravzaprav peščina ljudi.

Neizmerna ljubezen do svobode

Pa vse to pravzaprav ni nič čudnega. Spomnite se znova na davno preteklost, na antični svet. Podjetni, a zaradi despotskih vladavin v brezupni položaj pritirani ljudje so bežali z brezmejnih širjav Vzhoda proti Zapadu in se naselili na dvijih bregovih Balkana. To so bili siloviti in pogumni ljudje, ki si zaradi plenjenja in ropanja niso delali sivih las; vendar je bila njihova glavna značilnost neizmerna ljubezen do svobode. Ko so zadobili svobodo, so ti ljudje ustvarili egejsko kulturo, ki je pozneje postala helenska (grška) — kultura, na kateri temelji celotna današnja civilizacija.

Kolikokrat so modrijani in pesniki pravili človeštvu, da ako bo človek postal svoboden, bodo njegovi talenti razcveteli in njegova moč bo postala brezmejna. Ta izrek pa je treba sprejeti v njegovi polni ve-

ljavi in z vsem srcem, čeprav včasih se zarde marsikomu gmotni uspeh, blagor države in edinost ljudstva važnejši. Prav zaradi tega se moramo dokopati do spoznanja, da, kadar bomo imeli svobodo, bomo s tem imeli vse. Če o tem niste docela prepričani, ampak hočete dejstev v dokaz, potem si oglejte rusko zgodovino.

Misli so začele kliti

V začetku devetnajstega stoletja so ruski samodržci — carji igrali pomembno vlogo v svetovnih zadevah. Po reformah Petra Velikega in po sijajni dobi carice Katarine si je rusko plemstvo prizadevalo prisvojiti si zapadno kulturo in blišč. Potem, ko so bili okusili prefinjene užitke zapadne civilizacije, jih surovo veseljačenje in robate šale niso zadovoljevale več. Pa tudi potreba po umskem napredku je bila tako velika,

Viri elektrike so mnogostranski

Električne energije ne pridobivamo samo iz vode, temveč še iz več drugih različnih virov. Važen med njimi je na primer premog. Na Irskem in Škotskem pa uporabljajo šoto kot gorivo za pridobivanje toka.

Poleg nafte je važen vir tudi zemeljski plin, ki ga uporabljajo že v tolikšnem obsegu, da daje 14 odst. vse energije na zemlji. Kakor vemo, se vedno bolj uveljavlja atomska sila.

Na ognjeniških področjih izkoriščajo za to zemeljsko toploto. Voda, ki vdira v razpoke, se spremeni v paro, ki jo uporabijo v električnih centralah. Takšne centrale imajo zlasti v Novi Zelandiji in na Islandiji, kjer s tem ogrevajo stanovanja.

Tudi morska plima in oseka sta lahko važna dobavitelja energije. Med plimo zajamejo vodo v bazene, ob oseki pa jo spuščajo skozi turbine. Take centrale delajo zdaj v Franciji, v Veliki Britaniji, v Združenih državah in v Kanadi.

Ponekod skušajo porabiti za to tudi energijo oceanskih valov.

Francozi delajo poskuse, da bi izkoriščali razliko v temperaturi med površinsko in globinsko vodo. Razen elektrike bi taka centrala dajala tudi mnogo pitne vode.

Moderno suženjstvo

Znani angleški pisatelj irskega pokolenja George Bernard Shaw je rad delal na vrtu. Poleg norčevanja iz ljudi v svojih knjigah je bilo to njegovo najljubše opravilo. Nekega dne je prišla na obisk k njegovi ženi prijateljica, ki pisatelja osebno ni poznala. Ko ga je videla v ponošeni, od zemlje umazani delovni obleki z motiko v roki, ga je vprašala:

»Ali že dolgo delate pri gospe Shawovi?« »Nekaj nad dvajset let« ji je odgovoril. »O, ali vam dobro plača?«

da so zadeli nje začele kliti ideje o človečnosti in svobodi...

Se razume, da je plemstvo ob vsem tem besedičenju o sočutju do sočloveka, ki je bilo takrat v modi, še povečani še naprej brezdelno živelo na račun strahotne revščine svojih tlačanov. Toda te ideje so se vendarle širile in marsikdo je vanje resno verjel.

Mladi in podjetni car Aleksander I., je ljubkoval z demokratičnimi ideali in si je nadel vlogo Prosvetitelja ljudstva. Da pridobi za svoje načrte najboljše del plemstva, je ustanovil licej (gimnazijo) v Carskem selu, v neposredni bližini svojega dvorca. Njegova misel je bila, da bodo sinovi plemiških veleposestnikov, ki se bodo izšolali v tem zavodu, tvorili izobražensko plast, ki bo zvesti temelj krone.

(Se nadaljuje)

Površinska voda mora biti pa zelo topla in obala mora strmo padati v morje.

Strokovnjaki preučujejo možnost tudi za dobivanje manjših količin elektrike iz naravnega gnoja. Že pri temperaturi 17 stopinj se iz njega sprošča metan, ki ga je mogoče uporabljati kot gorivo za motorje. Tona suhih odpadkov bi lahko dala 400 kubičnih metrov metana. Poleg tega bi mogli izkoriščati za to tudi odpadke od kokosovih orehov in sladkornega trsa.

Spricho vsega tega se zdi, da so viri za pridobivanje električne energije neizčrpni. Zadnje čase omenjajo v zvezi s tem celo strelo. Seveda pa nastaja pri tem vprašanje, koliko bi taka energija stala in če bi se izplačala.

SKRBI POSTNEGA MINISTRA V JUŽNI AFRIKI

Minister za pošto v Južni Afriki je povedal, da so motenj v telegrafskem in telefonskem prometu večinoma krive živali. Na prvem mestu so opice, ki se obešajo vsako jutro na telefonske žice in na njih telovadijo, sledijo jim sloni, ki se drgnejo s hrbtom ob drogove, nato pa pridejo žirafe, ki so tako kratkovidne, da se nešteto krat znajdejo s svojim dolгим vratom med žicami.

Pisatelj jo je čudno pogledal: »He, sam si kupujem hrano in obleko...« »Poslušajte,« je začela gospa, »pridite k meni v službo. Dala vam bom hrano, obleko in spodobno plačo.« »Ne zamerite,« ji je odgovoril Shaw, »tega ne morem sprejeti, ker sem obljubil, da bom vse življenje delal pri gospe Shawovi.«

»Kaj pravite?« je bila obiskovalka vsa iz sebe. »Saj to je suženjstvo.«

»Ne, ne,« ji je odgovoril pisatelj, »pri nas pravimo temu zakon.«

FRAN ERJAVEC:

268

KOROŠKI SLOVENC

(III. del)

Tilsit pomenja torej nov, sijajni politični uspeh Napoleona in vse je kazalo, da je doma in v svetu dosegel višek svoje slave in moči. Sam je izjavil: »Posel, izvršen v Tilsitu, bo uredil usodo sveta«. On je sedaj bolj ali manj obvladoval že skoro vso evropsko celino do ruskih mej, zato spricho francosko-ruske zveze tudi Anglija ni mogla več misliti na kako učinkovito novo protifrancosko zvezo. Upiral se mu je samo še papež, a Francozi so kratko in malo zasedli Rim. Napoleon je lahko upal, da je dosegel vsaj za nekaj časa tako potrebni mu mir, da bi lahko dovršil ureditev svojega lastnega imperija, si dokončno podredil sploh ves Zapad in ustvaril s tem pod svojim vodstvom nekako federativno »združeno Evropo«, o kakršni sanja tudi današnji evropski Zapad. Sam je izjavil po Tilsitu: »Treba nam je enotnega denarja, enakih mer in uteži, enega evropskega zakonika, evropskega kasacijskega sodišča in enakih postav za vso Evropo.«

Vrnivši se dne 27. VII. 1807. v Pariz, se je z vso vne- mo zopet posvetil upravnim poslom, zlasti glede pravosodja, in preuredil je tudi vseučilišče. Blagostanje je vidno naraščalo in državni proračun je navzlic vsem vojnim stroškom izkazoval presežek, kovati so začeli vnovič celo cekine in v kletih Tuilerij je nakopičil 400 milijonov zlatih frankov »železne rezerve«. Na dvoru so se kar vrstile razkošne slovesnosti in takega sijaja ter bogastva ni poznal niti nekdanji kraljevi dvor. Od vseh strani so se mu prihajali poklanjat vladarji od njega odvisnih držav, kar je le še dvigalo Napoleonov sijaj. Toda na tistem se je vendarle pri vseh že pojavljala

skrb, kaj bo jutri in zlasti cesarjevi maršali so si želeli odslej v miru uživati nakopičena bogastva in slavo, a pri meščanstvu sta začela vzbujati pomisleke njegovo samodržstvo in pa to, da se je obkrožal zgolj s starim in novim plemstvom.

Napoleonov duh pa ni poznal miru. Edini resni nasprotnik, ki mu je še ostal, je bila Anglija. S celinsko zaporo bi bil verjetno prej ali slej spravil na kolena tudi njo, ako bi jo bilo mogoče res strogo izvesti. Toda čeprav so se na videz vse države uklonile Napoleonovemu ukazu, so pa vendarle mnoge dopuščale vprav cetoče tihotapstvo z angleškim blagom, kar so podkupljivi francoski obmejni uradniki še sami pospeševali in Napoleon je celo sam moral spricho težav domačega gospodarstva nekaj časa dopuščati razne izjeme, a na drugi strani so tudi Angleži odgovarjali na francoske ukrepe z neizprosno blokado proti Franciji in proti ladjam vseh držav, ki so se pokorile Napoleonovim ukazom. Toda ko so se pokazali prvi uspehi celinske zapore, je to Napoleona vendarle spodbudilo, da jo je hotel izvesti do skrajnosti.

Glavna vrata za tihotapljenje angleškega blaga na evropsko celino so tvorile portugalske in španske luke. Napoleon je hitro uvidel, da bo ostala vsa njegova celinska zapora neučinkovita, dokler ne dobi trdno v roke še teh dveh držav. Glede na to je že v oktobru l. 1807. ukazal svojemu maršalu Junot-u kratko malo zasedi Portugalsko, ki je bila gospodarsko popolnoma odvisna od Anglije. Junot je to v kratkih šestih tednih tudi res izvršil. Toda po zasedbi se je začelo ljudstvo samo upirati in voditi gveriljsko vojno proti francoskim okupatorjem.

Napoleon, ki ni prav nič poznal Pirenejskega polotoka, je ta ljudski upor omalovaževal in se vkljub Talleyrandovim svarilom že v začetku l. 1808 odločil zasedi še Španijo. Ni namreč upošteval dejstva,

da so tudi najgenialnejšim človeškim načrtom vendarle postavljene neke meje. Napotil je na Španjo svojega maršala Murata, ki je že dne 23. III. zasedel Madrid, a Napoleon je hitro nato izbral spor v španski kraljevi rodbini ter kratko in malo posadil na španski prestol svojega brata Jožefa ter začel organizirati deželo po vzorcu ostalih svojih vazalnih držav. To je pognalo v boj proti okupatorjem ves narod pod vodstvom plemstva in duhovščine, ki sta pa pri tem branila predvsem svoje lastne socialne interese. Francozi so sicer brez večjih težav premagali vse oddelke redne španske vojske, toda bili so brez moči proti majhnim ljudskim gveriljskim četam, ki so zlasti ponoči neumljeno uničevale manjše francoske oddelke, raztresene po vsej državi. Jožef je tedaj po pravici pisal svojemu bratu: »Jaz nimam v Španiji niti enega pristaša,« pozneje mu pa še daljnovidno dodal: »Vaša slava se bo v Španiji razbila.«

Vážnost te splošne špansko-portugalske ljudske vstaje so hitro spoznali Angleži in jo začeli bogato podpirati z denarjem in z orožjem in končno še s četami. Tako se je razvila prva, vprav krvoločna gveriljska vojna novega veka, na katero je postala kmalu pozorna vsa Evropa, prizadevala Francozom težke izgube ter začela nevarno rušiti Napoleonovo silo in ugled. Čeprav je pošiljal Napoleon tja svoje najboljše čete, so morali Francozi vendarle že poleti l. 1808 zapustiti Portugalsko, ki so jo zasedli potem Angleži, a na Španjo je moral poslati velik del svoje najboljše armade in končno odhiteti tja še sam. Izbojeval je tam sicer nekaj novih zmag, toda krvavi vseljidski upor je vkljub temu divjal dalje, prizadejal resda Špancem ogromne izgube, toda neizprosno glodal tudi cesarjeve sile. Tedaj je mislil Napoleon celo na to, da bi napotil na Španjo vso svojo »veliko armado« iz Nemčije.

(Dalje prihodnjič)

SELE

(Gradnja potov)

Težaven je dovoz po strmih kolovozih k hišam na bregu. Zdaj pa, ko stroj v kratkem času z lahkoto in ceneje zrije široko vozno pot, ki bi jo ljudje s krampi in lopatami zmogli le po dolgotrajnem trudu in z večjimi stroški, si je že več posestnikov moglo speljati do hiše zloženjšo pot. Vigredi je zgradil tako cesto Maležnik na Šajdi. Poleti smo se že mogli peljati do hiše z avtom, kar bi se pred leti komu še sanjalo ne. Sedaj jo gradi še dalje v gozd. Tudi Teul ima zdaj zvezo. Zasilno izboljšani pot na Šajdo je zdaj širji in zloženjši. Na Borovnici si gradijo pot do doma Pušelč, Kvadnik in Kuhel. Dosti dela bo še seveda z nasipanjem kamenja in gramoza, zato bo pa potem cesta trdnjša. Tudi posestniki na Srednjem Kotu so se opogumili in zedinili in bodo spomladai začeli z gradnjo. Na ta način se položaj gorskih kmetov nekoliko izboljšuje.

KOTMARA VES
(Kulturna prireditve)

Na 3. adventno nedeljo je naša farna mladina otvorila zimsko igralno sezono s pestrnim repertoarom. Najprej so nastopili najmlajši: z zborna deklamacijo in Marijinimi pesmimi so se poklonili Brezmadežni. Marsikatero oko se je orosilo ob pogledu na deklice v beli obleki in v venčkom na glavi. Njih prisrčna ljubezen do Matere božje je še gledalce ogrela.

Nato so nastopili večji z igrjo »Mlinar in njegova hči«, ki je žela splošno priznanje. Igralci so se resno potrudili pri podajanju svojih vlog. Igra je primerna za božično dobo, ker ima dva božična prizora. Prireditve je bila kljub sneženi brozgi popoldne in zvečer dobro obiskana, kar je znamenje, da so ljudje željni takih prireditev.

ŠMIHEL NAD PLIBERKOM
(Miklavževanje)

Čujte veselo vest: Mi Šmihelčani še živimo in naš Šmihel še stoji! — Miklavž je tudi nas obiskal. V lepem številu smo se zbrali v nedeljo 6. decembra popoldne v Šercerjevi dvorani. Kar nestrpnost smo čakali, da bi se odprl zastor. Odprl se je in otroci so nam pokazali, kako se godi, če hočejo posegati v Miklavževe pravice. Presenetil jih je »ta pravi« Miklavž in joj, v solzah se je končalo, kar se je porodilo iz otroške porednosti.

Nato je sledilo obdarovanje. Začel je mož s častljivo brado pri otrokih. Minil jim je pogum, ko jih je klical Miklavž pred se. Ko jih je pa odpustil, so veseli hiteli z odra. Sveti Miklavž pa ni mislil samo na otročad, prinesel je darove tudi odraslim.

Na oder je poklical šmihelski ponočni oktet. Zapeti jim je velel, da bi jih mogli slišati tudi tisti, ki za to ponoči nimajo priložnosti. Ušesa smo napeli, ko so začeli:

Gojenke gospodinjske šole pišejo . . .

IZ NAŠEGA DNEVNIKA:
Pirc Vojka iz kmetijske gospodinjske šole v št. Jakobu v Rožu:

Doživljamo advent!
Z adventom pripravljaja sv. Cerkev svoje vernike na Božič. Kakršen je naš advent, taki so božični prazniki.

Bodo li tudi za nas gojenke gospodinjske šole ti Gospodovi dnevi res lepi in svetli? Ali bomo na sveti večer, ko bomo z domačimi zbrane ob jasticah, doživljale skrivnost svete noči ter čutile tiho notranjo srečo?

Spletamo adventni venec dobrih del. Zbrana molitev, pobožnost pri sv. maši, medsebojna uslužnost in pomoč ter druge čednosti so cvetke tega venca. Za sveče pa kujemo svoj značaj. Nekaj napak moramo iztrebiti:

Zjutraj takoj iz postelje! Topla in vabljiva je pozimi, a dobri gospodinji je družina pred osebno ugodnostjo. Kurjačice in gospodarske morajo biti prve na nogah. Druge pa kliče dnevni red.

Skrbnost v kuhinji! »Že spet to lupljenje in prebiranje!« si misli katera in morebiti še glasno. Molč! »In ti črni lonci, pekače in ponve!« Delaj!

Hišno snajenje! »Oh, ta metla in junje!

Pri nas na Koroškem

»Le pijmo ga, ne glejmo ga...« Pred Miklavža pa je moral stopiti tudi Mihej, naš pevovodja. Kar pošteno mu je izprašal vest, prvič, ker soprane tako »martra«, drugič, ker je ravno tisto jutro svitno opravljal v postelji. Zapeti bi moral pesem, ki jo je v enem kotu odra držal parkelj, v drugem pa angel; pa se je izgovarjal, da mora prej nekoliko vaditi.

Miklavž tudi ni pozabil na č. g. dekana. Ker je videl, da je njih štala sicer že imenitno popravljena, a še vedno prazna, jim je prinesel živ rep. A prave pasme ni prinesel. Namesto »Fleckvieh« jim je pa dal »Goldamerikaner«-petelina. Zmotil se je, kaj češ?

Ko pa je Miklavž poklical g. kaplana na oder in tam javno našteval njegove »grehe«, se je pa za kulisami, ali pravilno rečeno, po vasi nekaj izrednega dogajalo. Darilo, ki ga je Miklavž imel shranjenega za kaplana, je zapustilo staro škaflo ter se podalo na pot. Vsi iz sebe so letali in iskali Miklavževi pomočniki po Šmihelu z žalostno razočaranim vzklikom. »Race nil!« V zadnjem trenutku šele so ji prišli na sled in jo dohiteli, ko jo je ubirala proti Katarini. Tako je še vendar mogel dobiti kaplan pripravljeno mu darilo.

Pozval pa je Miklavž k sebi tudi ljubki tercet, Lonco, Hanzeja - Kovača in Lenčko ter jim svetoval, naj se vendar obrnejo prav zaupno na svetega...! Pred svetega moža pa so morala stopiti tudi vsa šmihelska dekleta. Miklavž jih je nato obdaroval in kaj mislite s čem? Dobila je vsaka en lep cucej! To je bilo smehal!

Nato smo smeli pogledati v drugem prizorčku v predvor nebes. Sv. Peter je tam za vratarja. Videli smo, kaj tam počenja in da tudi ni vse zlato, kar se sveti. »Eh ja, tudi nebesa imajo svoje sitnosti!« je tožil, ker je bila Dušica tako radovedna.

Padel je zastor, zapustili smo dvorano, in v ponedeljek se je zopet začelo enakočno življenje. A ne povsod! Novih križev in težav pa sta povzročila v župnišču petelin in raca. Petelin se zmerom potepa po vasi in zopet se sliši klic »Petelina nil!« Raca pa, no saj se drži farovža, a to nič ne pomaga, ko sama noče vzeti niti grizljaja. Šopati jo morajo! Tako imajo v župnišču sedaj svoje sitnosti!

(Gostovanje vogrških igralcev)

Pa to še ni vse. V nedeljo, dne 13. 12. so nas obiskali naši sosedje iz Vogrč. Farna mladina nam je pri Šercerju podala ljud-

sko igrjo »Pri kapelici«. Videti je, da je v Vogrčah marljiva roka na delu, kajti lepa igra iz domačega življenja, ki so jo vogrški igralci zelo dobro podali, je našla v naših srcih odmev. Deževno vreme je sicer oplašilo nekatere boječneže, kljub temu pa je bila Šercerjeva dvorana polna. Od dejanja do dejanja smo z zanimanjem sledili zapletu in razpletu igre, v kateri je na koncu poštenost poplačana, krivica pa kaznovana. Se razume, junak večera je bil šegavi Jurček, ki jih je res take uganjal, da si se mu moral od srca nasmejati. Pa tudi drugi igralci in igralke so se postavili. In kar je najlepše, na odru si videl stari in mladi rod, kako si pri kulturnem delu, pri negi naše ljube materne besede in krščanske omike podajata roke. Tako je prav in le tako naprej!

Ob koncu so se č. g. dekan Srienec lepo zahvalili vogrškim igralcem za obisk ter jih povabili, da še kdaj pridejo. Gospod dekan so govorili v imenu nas vseh Šmihelčanov. — Obenem pa nam bodi ta predstava tudi v vzpodbudo naši domači farni mladini, ki — kot slišimo — tudi nekaj pripravljaja. Pridnost je vedno tudi poplačana.

Šli smo na Gorenjsko in v Gorico

Na Gorenjskem je fletno, kjer ajda zori.

Sedel sem že dalj časa v kuhinji in čakal na odhod. Določeni čas na pol peto uro zjutraj je že minil. So se že zakasnili ti Podgorjančani, ker tako rano zjutraj je pač težko zapustiti toplo posteljo. Ko si ravno to mislim se že pojavi med kuhinjskimi vrati sestrična in zakliče: »No Mihi, sedaj pa kar hitro, mi smo tu.«

Ko stopim na prosto, vidim, da stoji na cesti avto, ki bo našo majhno skupino peljal proč od našega kraja na jug, kjer se naj za dva dni razvedri naše telo in napasejo oči drugačne lepote.

Usedel sem se na meni določeni prostor in odpeljali smo se proti Borovljam. Izvedel sem, da niso bili krivi te zamude podgorjanski gostje, ampak naš vozač g. prof. Inzko sam. Pravil mi je, da ko se je odpravljaj na odhod se mu prebudi starejša hčerka začne jokati in klicati!

»Atej, kam pa danes, saj nimaš pouka, ostani pri nas doma! Dobri atej je moral potolažiti hčerko in tako je nastala ta zamuda. - V Borovljah sta se nam pridružila zaseda dva znanca, naš avto je bil zaseden in odpeljali smo se v smer proti Ljubljani. Sčasoma se je začelo daniti in žarki vzhajajočega sonca so začeli obsevati sive skale Karavank, da so zablesteli v mogočnih, pestrih barvah. Ta lepota nam je vlila še več veselja za na pot. Na meji je šlo vse gladko in kmalu smo diveli po strmi cesti navzdol v Tržič. Bele vasi, lepo obdelana polja so hitela mimo nas.

KULTURNI OBZORNIK

„AIDA“ v celovškem gledališču

Z opero „Aida“, italijanskega mojstra Gius. Verdija je celovško gledališče podvzelo drzen poskus. „Aida“ namreč sodi med velike opere in bila je prvič predvajana leta 1871 v Kairu, v proslavo otvoritve Sueškega prekopa, takrat največjega dosežka človeške tehnike, ki je zblizal svetovne razdalje.

„Aida“ je prepešljena zgodba iz egiptovske zgodovine, ki pripoveduje o vojskovodji Radamesu, ki ga usoda pogubi zaradi ljubezni, ki jo gojita do njega dne ženski princesa Amneris, kraljeva hčerka in sužnja Aida, hčerka premaganega etiopskega kralja. On pa ljubi Aido in ljubezen do lepe sužnje zavede Radamesa do izdaje lastne domovine, za kar ga po tedanji kruti navadi, živega zazidajo v grob. Toda ko se znajde v kamnitem grobu, koprneč po Aidi, se ona sama izvije iz teme predenj, kajti bila se je prej skrila s sklepom, da tudi ona s svojim ljubljanim umre.

Na to zgodbo je napisal Verdi glasbo, ki nosi vse značilnosti njegovega sloga, od mehke ljubzenske lirike do skorajda wagnerjanske mogočnosti v zmagoslavni koračnici. Vselej pa nosi pečat

Advent

Oj, advent je. Goste megle
težko so na zemljo legle.
Mirno spijo polja vsa.

Pota, steze so postlali
s snežnobelimi kristali
drobni angelčki z neba.

Lepa pot je do Božiča — — —
Grem, da najdem Otročiča
v bornih jastih, Jezuščka.

Bog, prinesem Ti darove:
rodne brate, njih domove;
Tvoja roka moč jim dal!

Mir razlil boš na vsa pota.
Tvoja milost in lepota
nam napolni srca vsa.

Milka Hartman

Naše prireditve

ŠMIHEL NAD PLIBERKOM

Šmihelsko katoliško prosvetno društvo bo na Štefanovo, to je 26. 12. 1959 ob pol treh uprizorilo resno igrjo v petih dejanjih »DOMEN«

v dvorani pri Šercerju.
Vsi prisrčno vabljeni!

ŠT. JAKOB V ROŽU

Igralska skupina farne mladine v št. Jakobu v Rožu vprizori v nedeljo, 20. decembra t. l. ob pol 3. uri popoldne in ob pol 8. uri zvečer v farni dvorani igrjo

»VRNITEV«

dramo v treh dejanjih. Prisrčno vabimo ljubitelje kat. prosvete.

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

NEDELJA, 20. 12.: 7.30 Duhovni nagovor. — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo. — PONEDELJEK, 21. 12.: 14.00 Poročila, objave. Pregled sporeda. — Veliko pričakovanje... 17.55 Koroški kulturni pregled. — TOREK, 22. 12.: 14.00 Poročila, objave. — Kar želite, zaigramo. — SREDA, 23. 12.: Poročila, objave. Kar želite zaigramo. — ČETRTEK, 24. 12.: 14.00 Poročila, objave. — Sveta noč, blažena noč... — PETEK, 25. 12. 7.30 M. Tomc — A. Nagele: Slovenski božič. — SOBOTA, 26. 12.: 7.30 Božična darila v pesmi in besedi. — NEDELJA, 27. 12.: 7.30 Duhovni nagovor. — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Plašče, obleke, jopiče
(Sakkos), hlače, perilo

v ogromni IZBIRI in dobri
KVALITETI pri ugodnih cenah

Kleider **KOGLER**
KLAGENFURT, HERRENGASSE

V premislek . . .

Dandanes si gotovih del na polju in v gozdu brez strojev niti misliti ne moremo več, dasiravno smo se nanje navadili šele v teku zadnjih let. Več stoletij, da, tisočsetij so kmetje po vsem svetu obdelovali polja z najbolj primitivnimi orodji, mlatili in mleti. Ponekod kmetje še dandanes ne delajo drugače.

Stroj je najprej izpodrinil konjsko vprego v Združenih državah, kar je razumljivo, saj ogromnih njiv praktično ni bilo mogoče več obdelovati s konji in voli. Ko so kmetje še delali vse na roko, še ni primanjkovalo delovnih moči na deželi. Še prej kot pri nas, se je stroj udomačil pri poljskem delu po severnonemških nižinah.

Pravo odrešenje pa je pomenil stroj za gorske kmete. Morda si kmetje v nižini niti misliti ne morejo, kako težavno je delo gorskih kmetov. Ali si morete predstavljati, da se skrči strma njiva gorskega kmeta vsako leto za novo brazdo? Pri oranju in brananju namreč drsi zemlja navzdol po bregu. V tem pogledu pa stroj gorskemu kmetu marsikaj veliko pomaga; z njegovo pomočjo lahko spet dviga zemljo in ravna njivo.

Tudi nižinski kmet občuti blagodat stroja, kajti traktor zmora vsakovrstno delo, ki ga konj in vol ne bi zmogla. Traktor ne potrebuje počitka. V tem pa je tudi senčna stran za kmeta. Živina, s katero je obdeloval svoj čas polje, ga je prisilila, da si je od časa do časa privoščil malo odliha. Stroj pa dela, dela noč in dan, če je treba. Kmeta to kaj rado premoti, da odlaša s počitkom ali pa si ga sploh ne privošči več. Pri tem seveda pozablja, da je on, »gospodar« stroja, živo bitje, ki od časa do časa mora počivati.

V zadnjih letih je opaziti tudi med kmeti nekaj podobnega, kot je tako zvana bolezen menagerjev. Morda se to nekam čudno sliši, ni pa neverjetno, kajti pomisliti

je treba samo na občutno pomanjkanje delovnih sil na deželi za kmečko delo, kar kmete sili, da delajo več ur na dan, kot zmoroje. Pri tem pa jim je stroj vedno na razpolago.

Kdo je že kdaj pomislil, kam mora to privedi, ker tak način dela zahteva od človeka več, kot on zmoro? Slej ko prej mora človekova narava stavkati proti prekomernemu izkoriščanju telesnih sil.

V Avstriji je sedaj v obratu že nad 110 tisoč traktorjev. Kmetje jih potrebujejo kot kruh in sol. Kdo pa pomisli, da je dobrodelni stroj prinesel v kmečko hišo tudi zarodek nemira? Pa še eno: stalno obdelovanje zemlje s strojem tej ne prija. Primer za to so razsežne planjave Severne Amerike in pampa Južne Amerike, kjer so s stalnim obdelovanjem s stroji in vedno istimi posevki zemljo popolnoma izčrpali. Sedaj grozi tem področjem nevarnost, da postanejo stepla. Kjer je bila nekdanja rodovitna zemlja in zakladnica žita, se sedaj

Kako naredimo dobro pogačo

Presej 80 dkg do 1 kg moke v primerno veliko skledo ter postavi na toplo. V lonec daj približno ¼ litra mleka, tri žlice masla (še boljše je olje), pest sladkorja, 3 rumenjake in potrebno sol. V skledici pripravi tudi kvas, pol žličke sladkorja in eno žlico moke ter pusti, da vzhaja na toplem. Vse to zlij v pripravljeno moko ter počasi mešaj, da se moka dobro vmeša. Ako vidiš, da je testo prereditko, dodaj malo moke; če je pregosto, pa malo mleka. Ko je moka dobro vmešana, začni s stepanjem toliko časa, da se delajo mehurčki in se testo lahko loči od kuhinjske. Potem ga prav nalahko pogneti z roko, ga deni na prtič, posut z moko, in ga pusti, da vzhaja. Počiva naj vsaj pol ure.

Medtem pripravi nadev: zavri pol litra mleka, prideni primerno količino na strojč-

črnica suši in jo veter odnaša v velikih temnih oblakih v morje.

Tako vidimo, da lahko postane stroj — prijatelj z delom preobremenjenega človeka — tudi prekletstvo in škodljivec, kot vsaka pridobitev našega naprednega stoletja, če jo pretiravamo. Stroj priganja človeka, ker ne potrebuje počitka, dokler ima dovolj goriva. Kje imamo še kmeta, ki si vzame čas za »očenaš«, ko obrne plug, da zaorje novo brazdo? Gorivo stane denar . . .

Opozorilo!

Da ne boste imeli nevšečnosti pri prevažanju ali prodaji smrečic za božična drevesca, vam priključimo v spomin odredbo koroškega deželnega glavarja, ki pravi, da mora vsak, ki prodaja take smrečice ali jelke ali jih samo prevaža iz kraja v kraj, imeti pri sebi potrdilo lastnika gozda ali upravljaljočega gozdarja, ki ga je overoval župan tistega kraja, v katerem je bilo drevesce posekano. Od te odredbe so izvzeti samo tisti, ki v okviru občine skrbijo za prevoz smrečic ali jelk od prodajalca do doma kupca.

Šoferski kotiček

Kaj pomeni beseda »test«? Ta beseda prihaja iz latinščine in pomeni toliko kot spričevalo. Testna postaja za motorna vozila daje torej spričevala o tehničnem stanju pregledanega vozila. Take postaje za pregled vozil vzdržujejo razne petrolejske družbe, zasebne organizacije in državni uradi.

Postopek je pri vseh enak. Človek prijavljuje pri taki postaji svoje vozilo; tu mu povejo dan, kdaj naj vozilo pripelje na pregled. Za tak pregled izučeni strokovnjaki pregledajo vozilo po posebnem sistemu, pričeni pri motorju, preko menjalnika, diferenciala, zavor, krmila do luči. S pomočjo modernih metod za razna merjenja ugotovljeno stanje in pomankljivosti zabeležijo na posebnem formularju. Na podlagi teh ugotovitev potem lahko vsakdo sam ali pa preko mehanične delavnice ukrene vse potrebno za izvršitev potrebnih popravil.

V inozemstvu so te preiskovalne postaje že nekaj let sem zelo priljubljene. Iz Nemčije n. pr. poročajo, da je treba tam čakati tudi do 14 dni na termin za pregled. Zakaj, pač ni težko uganiti. Te preisko-

PREHITEVAJ PREVIDNO!

valne postaje delujejo povsem svobodno, odvisne niso od nobene tvrdke in zato njihovih sodb tudi ne morejo izmaličiti kakršni trgovski interesi. Ničesar ne prikrivajo, ničesar ne olepšujejo, pač pa povejo svoje kritično mnenje tako, kot je. Postajo tudi ne zanima, ali bodo odkrite pomanjklivosti ali nedostatke popravili ali ne, kje in kdaj in koliko to stane. Njih sodba je popolnoma stvarna!

Zanimivo pa je pri tem, da tem postajam ljudje ne dajejo v pregled samo rabljenih vozil, ampak v vedno večjem številu tudi popolnoma nova vozila. No, presenečenj tudi tu ne manjka.

Precej jih je, ki dajo pregledati svoje vozilo tik pred generalno obnovo. Na podlagi spričevala te postaje naročijo potem mehanični delavnici, kaj naj stori. Posebno oprezni lastniki vozil pa po izvršeni obnovi v mehanični delavnici še enkrat zapeljejo vozilo na preiskovalno postajo, da ugotovijo, če je bilo res vse storjeno, kot so naročili.

Vedno več pa je ljudi, ki vozila sploh ne kupijo prej, dokler ga niso zapeljali na preiskovalno postajo in od nje dobili spričevalo o njem. Vsekakor to niso neumni ljudje, kajti držijo se načela, da »mačka v žaklju« ni pametno kupovati!

BOŽIČNA DARILA

ure, nakit, optični in fotografski artikli, potni spominčki, najboljše kupite pri urarskem mojstru

JOSEF KREMER

Popravila izvršim takoj in solidno — kupujem in zamenjam strto zlato in srebro.

Železna Kapla - Eisenkappel

Ali veste?

Kako si pripravimo dobro vodo za kopel? Vzamemo sveže borove ali smrekove igle, jih damo v vrečico in to spustimo v vodo, v kateri se mislimo kopati. Igle dajo vodi dober vonj, razen tega pa blažilno vplivajo na kožo in jo krepijo.

Rjaste madeže zlahka spravimo iz svilene-ga blaga, če jih zdrgnemo s čistim alkoholom. Iz čipk in platnenega blaga pa jih preženemo tako, da jih namažemo z limono, potem posujemo z navadno soljo in razgrnemo blago na soncu.

Duh po sveži barvi preženemo iz sob in zaprtih prostorov tako, da postavimo tja vedro vode, poleg njega pa v kako posodo za prst na debelo amonijaka. Vodo in amonijak menjamo vsako uro.

Vsak zamašek, tudi debel, lahko uporabimo za vsako steklenico. Vrzemo ga za nekaj minut v krop. Pluta postane v vroči vodi prožna in jo lahko potem spravimo v še tako ozek vrat steklenice.

Napačno je . . .

■ Dajati pticam neprikladno hrano. — Oljnata semena (razen bučnega semena), mast, zlasti loj, ostanki mesa so izvrstna hrana. Nikdar pa ne smemo pokladati svež kruh; v poštev pride le star, posušen in drobno zmlet.

■ Valilnice obešati šele na pomlad. — Sedaj je čas za to, da se jih ptice že čez zimo privadijo in imajo v njih zavetje.

Kadar pečemo sladice . . .

Kadar pečemo sladice, ne smemo delati snega v aluminijasti posodi, ker postane sivkast. Isto se zgodi s smetano. Tudi za razna vmešavanja si izbiramo raje posušeno ali porcelanasto posodo.

Pecilni prašek pred uporabo vedno presejemo in ga zmešamo z moko, nato šele skupno dodamo testu. Testo s pecilnim praškom naj ne počiva, ker prašek v dotiku s tekočino kmalu izgubi rahljalno moč.

Sneg hitreje stepemo, če beljaku primešamo nekaj kapelj vode, limoninega soka ali nekaj zrn soli.

Mandeljne hitreje olupimo, če jih polijemo z vročo vodo, lešnike pa postavimo za kratek čas v vročo pečico. Lupinica odstopi in jo odstranimo, če lešnike znanemo v prtiču ali med dlanmi. Kadar lešnike ali mandeljne sekljamo, jih prav malo potresimo s sladkorno moko, da se ne bodo raztresali pod nožem.

Sadne pogače potresemo s sladkorjem, takoj ko so pečene.

Če pripravljamo puding za nadev raz-

nega peciva, tedaj vročega previdno polijemo z mrzlo vodo, da se na njem ne naredi kožica. Voda naj ostane na pudingu nekaj minut, nato jo odlijemo.

Rozine pred uporabo operemo, nato pa jih na zraku prav dobro posušimo. Za tekoče testo, n. pr. biskvitno, jih povaljamo v moki, preden jih primešamo testu. S tem preprečimo, da ne zlezajo pri pečenju na dno.

Testa, ki vsebuje precej maščobe, ne gnetimo s toplimi rokami in v topli kuhinji. Roke si ohladimo pod curkom vode in jih nato dobro obrišimo. Ohladimo pa tudi vse sestavine testa, preden začnemo mesiti. Testo, v katerem se maščoba pod roko zmehta ali začne celo topiti, ni več rahlo.

Na ½ kg moke računamo 3 do 4 dkg kvasa. Testo, v katerem ga je preveč, diši po njem, tudi ko je pečeno, kar je posebno pri sladcah še bolj zaznavno. Slab okus testa lahko povzroči tudi slab, star kvas ali kvas, ki se je navzel duha po milu, petroleju itd.

Olje rahlja testo in mehča meso

Z nekaj žlicami olja, ki ga dodamo kvašenemu testu, dobimo okusnejši in rahlejši kruh ali pecivo, ki ostane tudi dalj časa sveže.

Ako nadomestimo pri raznih sladcah iz kvašenega, biskvitnega ali krhkega testa v receptih navedeno količino surovega masla z oljem, bo pecivo posebno rahlo.

Z oljem zmeščamo tudi trdo meso. Zrezke narežemo, narahlo potolčemo, nato jih na obeh straneh namažemo z oljem, zložimo drugega vrh drugega na porcelanast krožnik, pokrijemo in pustimo tako nekaj ur ali čez noč.

Nekatere gospodinje si pomagajo pri pečenju starejše perutnine s tem, da jo zakoljejo tik pred uporabo in še toplo spečejo. Mnogim pa taka pečenka ne prija in tudi kuharice imajo upravičene pomisleke pri tako pripravljeni perutnini.

Ako pa zakoljemo kokoš ali drugo perutnino dan ali dva pred uporabo, jo dobro očistimo in pripravimo za pečenje, nato pa še znotraj in zunaj namažemo z oljem ter postavimo na hladno, bomo imeli okusno in zelo mehko pečenko.

Lepa božična darila

vam nudi domača trgovina

JOHAN LOMŠEK

ŠT. LIPŠ, TIHOJA 2, DOBRILA VES

KRISCHKE & CO

KLagenfurt, 8.-Mai-Straße

Žimnice
Kovtri
Zglavniki
Tuhenti
Odeje (koce)
Nogavice in perilo

v največji izbiri in poceni!

KAJ JE MATI?

KNJIGA

V dalji se glasi večerni zvon. Mrak zavije vse stvarstvo v svojo tiho skrivnostno večerno pesem. Lučka za lučko mežika skozi okna hiš, bele zavese trepečejo v rdeči svetlobi.

Ob mizi sedi otrok in zvoni s svojimi nožicami, ki so med dnevom toliko skakale po pisanih tratah in logih. In v tej večerni uri zahrepeni otrok po svoji najlepši knjigi: materi. Ob nobeni knjigi se tako lepo ne odpočije kot ob tej. Položijo se ji v naročje roke, glavica se ji nasloni na prsi in potem se sladko počiva in posluša, posluša cele dolge večere. Ta knjiga ve vse. Pripoveduje pravljice o gradovih, o kraljičinah, o vitezhih; stopi v bajno deželo povodnega moža in tudi tja k dobrim belim vilam ji pohite misli: tako lepo in mirno zna pripovedovati ta knjiga. Ona opravi brez hudobnih čarovnic in grdih mož, ki vzbujajo v otroškem srcu strah in grozo. V njenih pravljicah najdejo vsi otroci pot domov k staršem. Pa pripoveduje ta knjiga tudi resnične povesti o dečkih in deklicah, ki skačejo po travnikih kakor pisani metulji in delajo isto, kar dela on. Kako si zaželi otrok, da bi bil tako srčno dober in usmiljen, kakor je bila Mojci, nikoli pa ne tako hudoben, kakor je bil Jozef.

Ob posebnih dneh pridejo na vrsto tudi svete povesti. In potem hodijo tam po nebeških vrtovih in se igrajo z angelci. Pa se ustavijo pri malem Detetu in ga spremljajo na begu in rajajo z njim okrog sv. Jožefa in Marije v njihovi skromni hišici.

Pa se čudi otroška glavica, kako more mati vedeti toliko in tako raznovrstnih povesti!

V tistih urah, ko je šivala in vezla, so ji misli poromale v deželo otroškega življenja. Ljubeče je spravila v svoje srce najgloblje in najlepše človeške in božje skrivnosti in tako hrani v svojem srcu bogato knjigo, ki jo odpira otroku dan za dnem. Za njega je zbirala vse te srčne zaklade.

OGLEDALO

Nova obleka. Otrok je že v njej in se ogleduje. Pa stopi pred zrcalo, se premeri od glave do nog, se zavrti na peti, da se vidi okrog in okrog. Z zadovoljstvom počivajo njegove oči na sliki, ki je v ogledalu.

»Mati, soseda mi je rekla, da sem lep otrok.«

»Tako ti je rekla? Veš, otrok, Bog ti je dal zdrave ude, krepko telo. Mati pa ti je podarila lepo obleko. To je vse. Pa tvoje čvrste telesa ne vidim rada prevečkrat v ogledalu. Mnogo ljubše mi je, ako zdrav in vesel skačeš zunaj v naravi in se igraš. Materi je mnogo ljubši zdrav, svež in vesel otrok kakor pa lep.«

Tiho misli mati: Čas je, da moj otrok pogleda v ogledalo, ki ga bo v resnici naredilo lepega in ljubeznivega. In tako dela sama na sebi, da bi bila ona sama otroku ogledalo. To ogledalo ima otrok od jutra do večera pred seboj. Otrok vidi svojo mater, ko kleči pred Križanim in moli, vidi njeno marljivo delo od zore do mraka, pa še njeno redoljubnost in snago. Tudi mu ne uide njena usmiljenost in radodarnost nasproti siromakom. Iz materinih ust ne sliši otrok nikoli hudobne besede. V materinem srcu ni prostora za laž in opravljanje.

Mati je vedno vesela in zadovoljna; ona je kakor ogledalo, polno luči, polno svetlobe.

Mnogokrat je otrok slab, jezen, neubogljiv, brezzobiren in potem se vpraša mati: Kje je to videl? Skrbno pregleda takoj svojo notranjost in še bolj temeljito čisti ogledalo svoje duše, svojega srca, da bo otroku res prineslo samo svetlobo, brez temnih senc.

JAKEC IN MIHEC

Že je jelo pripekati zlato sonce. Pri Kovčevih je rekel oče sinu, ki je hodil v drugi razred ljudske šole: »Jakec, ženi danes kravo na semenj; jaz pridem za tabo. Če jo prodava, ti kupim nov klobuk, ker si jo lepo oskrboval.«

Vesel, da dobi nov klobuk, hitro oče-di Jakec kravo — nakrmil jo je že — se praznično obleče, priveže kravico na vrv in jo odžene.

Nedaleč od doma ga sreča sosedom Mihec. Ta je obiskoval že tretji, najvišji razred domače šole. Reče mu: »Ali boš ti da-

Ljudje med seboj

Srce mora dajati takt. In ta srčni takt obstoji v tem, da vedno v pravem času in na pravem kraju, ob pravi priložnosti pravo povemo ali storimo ali tudi opustimo, kar se v danem trenutku ne spodobi ali druge žali. Pri mnogih ljudeh ni treba dolgega premišljanja, kaj naj povejo, kako naj ravna, marveč iz nekega finega čuta zadenejo pravo v besedi in dejanju. Komur pa ni položila narava tega srčnega takta kot dragoceno doto tako rekoč že v zibelko, ta si ga more pridobiti s krščansko samovzgojo. Tako postane srčni takt kot krščanska čednost izliv in cvet globoke, fino čuteče ljubezni do bližnjega.

Pevci pojejo v taktu, sicer bi nastala zmeda in bi ne bilo lepega sozvočja. V taktu igrajo godci. Brez takta ni lepe harmonije pri glasbi in petju; brez takta, o katerem smo zgoraj govorili, pa ni medsebojnega razumevanja, harmonije v človeški družbi. Ta srčni takt pove, kaj je v vsakem položaju storiti. »Smeje se s smejočimi in jokaj z jokajočimi«, pravi star govor. Netaktno je, smejati se, kjer je kdo žalosten, netaktno je spominjati na napake ali govoriti o stvareh, ki komu hudo denejo. Če smo taktni, se ne brigamo za stvari, ki se nas ne tičejo, se ne menimo

za to, kar hočejo drugi zakriti. Srce nam diktira s finim taktom, kdaj moramo govoriti in kdaj molčati.

Netaktni človek pa se vmešava v vse tuje zadeve, govori, kar bi ne smel govoriti, stori brezobzirno, kar bi moral opustiti, misli pri vsem samo na lastno ugodnost, stopa v občevaranju z okolico soljudem pogosto na srce. Z nepremišljeno trdo besedo žali druge, z neumestnim dovtipom, z žgočim zasmehom jih spravlja v mučen položaj. Pride v tuj kraj, pa zabavlja čez kraj in ljudi, v družbi pripoveduje stvari, ki so komu izmed navzočih skrajno mučne in neprijetne.

Takt torej ni nič drugega nego nežna obzirnost do soljudi. Netaktno zadržanje je pomanjkanje olike. Prava vljudnost in takt sta nerazdružljiva. Da, srčni takt — srčni ga imenujemo v nasprotju s taktom pri godbi, pri petju, pri plesu in drugih ritmičnih gibanjih — srčni takt je del prave vljudnosti. In prava, resnična vljudnost, ki je izraz notranjega krščanskega mišljenja, je »cvet krščanske ljubezni«.

Kjer pravi srčni takt družijo človeška srca, tam vlada lepa harmonija, medsebojno razumevanje, duh sloge in miru.

Pomoč v sili

Huda je predla tisto zimo stricu Jernejcu. Letino je pobrala zaporedoma suša in moča. Družinici šestih glav je ostalo samo nekaj drobnih krompirčkov in malo repe. A kaj bo to vedno zevajočim kljunčkom vedno lačnih paglavčkov, kakor jih je preživljal z delom svojih rok stric Jernejec!

Godel je ljudem za silo na rjave javorjeve gosli ob svatbah in na veselicah in trdil glasno, da ga razen njega ni umetnika na gosli v devetih farah. Sosede mu niso verjeli, zakaj nagajali so mu, da gode zmerom eno kakor petelin na plotu. Vabili so ga vendar na svatbe in shode za stran njegove zgovornosti in mnogovrstnih smešnic. Nekaj je vrglo tudi to.

Po Božiču je vsako zimo vzel gosli in hodil koledovat od hiše do hiše ter spravljati v vrečo, ki mu jo je nosil najstarejši sinko, vse, kar so mu darovala usmiljena srca dobrih gospodinj v sosesčini. Zato jim je zagodel eno o sv. Treh kraljih, eno o pastircih in — seveda — nazadnje eno na »hopsasa«.

Tako se je prebil z darovi in dobrim jezikom siloma do sv. Jurija — na zeleno. Tedaj se je zopet začelo resno delo na polju in zaslužek pri sosedih. Z novo pomladjo se je vrnilo v Jernejčevo hišo staro življenje. Otroci so zopet veselo cvrčali kakor vrabci v prosu, oče pa je pri delu s šalami vedril kmete.

Toda tisto zimo je bila posebno trda zanj in njegovo družino. Ujme spomladi in poleti so pobrale skoro vse pridelke. Kar je ostalo, so pojedli otročki kmalu ob prezgodnjem povratku neusmiljene zime. Božič je kimal še od daleč, in koledniki ne hodijo od praga do praga pred šentjanževim. Jernejec je ogledoval javorjeve gosli, pihal z njih prah, navijal stru-

ne in z godbo tolažil lačne otroke, a glad pozna drugačne strune in mladim želodčkom je cvilila druga godba.

Zapadel je debel sneg, da ni mogel izlaha v vasi sosed do sosed. Kaj šele v vasi, kjer je bival stric Jernejec v borni koči z bolno ženo in glasno čivkajočimi malčki, ki jim je najbolj ugajala molitvica »Daj nam danes naš vsakdanji kruh«. Burja je brila vso božjo zimo, da je oče le še s skrajnim naporom donasal v hišo potrebnih drv. Sneg je nanašala na kupe in napravljala visoke zamete ljudem pred vrata in okna. Nič ni zaleglo, ako so ga odmetali tudi sedemkrat na dan.

Pri Jernejčevih so pomedli že zadnji krompirček iz kleti. Zaslužka ni bilo niti za sol in prav nobene nade, da se kmalu obrne na bolje. Vsakdo se je tiščal z družino pri peči in metal vanjo drva. Zima nima srca. Jernejec pa tudi ni bil človek, ki bi beračil pri sosedih. »Siromak sem,« je rekel, »vsi me poznate, a nikogar ne nadlegujem, naj mi da kaj, ako nisem prej pošteno zaslužil.« Sosede so pritrjevali izrečeni resnici in Jernejec jim je v boljših časih hvaležno zbijal smešnice. Ali zima ne pozna šale.

Družina hoče jedi, bolna žena na postelji potrebuje postrežbe; skozi okna in vrata pa kukata v hišo mraz in glad. Niti toliko niso imeli več živeža, da bi bil miš odteščal z njim. Jernejca so minile šale, minile smešnice, in šaljivost je odšla izpod strehe brez slovesa.

V velikih skrbih je legal tiste večere na borno posteljo. Žena je tarnala o stari boleznici, ki se ji je jela vračati v kosti in člene, ter pojasnjevala možu itak predobro znano bedo z neizbranimi besedami. Poslušal je in molčal, dasi ni bil molk njegova vsakdanja navada. Žena se je čudila. — Zunaj je tulila divja burja. Sneg se je vsipal z neba, kakor da hoče z belo odejo zakriti vse uboštvo na svetu. Otroci so spali nemirno, zakaj zeblo jih je in lačni želodčki niso mirovali niti v spanju. Tu in tam se je pretegnilo drobno telesce in boječ glasek je zaklical v sanjah: »Mama, lačen. Oče, kruha prosim, lepo prosim...« Od kod naj ga vzame, ko ni slanega zrna pod streho!

»O, le spite! Spite, dokler vas ne pozove beli dan k belo pogrnjeni mizi. Beli dan vam prinese kruha.« Tako si je želel oče

Jernejec in tako bi bil rad tolažil lačno deco, ko bi vedel, da govori resnico. Z lažjo se pa glad ne odžene. Ali željo po belem dnevu in z veliko zalogo belega kruha je pa še gojil v svojem srcu, ki mu je nemirno podhrtevalo od gladi in mraza. Razdelil je željo prav po današnji potrebi: dan s kruhom naj bi se približal takoj, gotovo pa do jutra; dan, kakor je navaden — brez kruha — naj ostane za vselej prav daleč za gorami. Tega dne se je bal Jernejec vedno bolj. Ko bi mu le mogel ubraniti, da bi jutri ne pogledal skozi okna k otrokom, ko bi le mogel! O, grozen je dan brez kruha!

Sosede so videli, da se Jernejčevim letošnjo zimo ne godi preveč dobro. Saj je vsakdo čutil več ali manj slabe posledice zadnjih ujim, ki so pobrale kmetu do malega ves up. Bili so vsi imovitejši od Jernejca in zato k njim še ni trkala lakota. Kdo naj se spomni, kadar ni sam v potrebi, bednega siromaka godca? Nobeden tudi ni pridelal toliko, da bi ponujal božje darove po hišah. Zima je dolga, ust veliko, kruha malo. Pozabili so ubogega Jernejca in njegovo družino, da je zares že pretila njemu in njegovim smrt od lakote na pragu. Čudili so se pa sosede tisto jutro, ko je Jernejec zasvetil beli dan brez kruha, da Jernejec že zarana zameta vsa okna svoje hiše s snegom, kolikor more na visoko in na debelo. Čudili so se mu in ga povpraševali, zakaj dela to.

»Pst, le tiho! Prosim, vse povem, takoj vam povem, samo tiho, prosim, zastran mojih otrok. Nimam jim namreč dati kaj v skledo, pa moram zamašiti okna. Tako bodo vsaj mislili, da je še noč in bodo sladko spali — tudi lačni. Zato prosim: tiho, le tiho, pst.« Pokazal je s prstom čez usta kakor sv. Janez Nepomučan na mostu in zadelaval okna še urneje.

Sosede so se spogledali, zasmejali ter vrnili v hiše na toplo, zakaj na ostrem mrazu nima nihče rad dolgih pogovorov. Nekaterim so se smilili lačni otroci, drugim je ugajala Jernejčeva šala v toliki stiski.

Kmalu so se začela po vasi odpirati hišna vrata. Tu se je prikazala žena z jerbasom na glavi ter izginila okoli ogla k Jernejcu, tam je prišlo dekle s košem in zavilo k Jernejcu, ondi je hitela gospodinja s težkim cekarjem, ta z loncem, ona z latvico — vse so hitele k Jernejcu, a nobena ne prazna. Otroci so se prebudili; lačni so cvrčali, pa tudi kmalu utihnili, zakaj beli dan jim je prinesel kruha in drugega živeža. Začeli so se smejati očetovi šali, ki je vsem pomagala iz stiske in bede.

Ivo Trošt

✱

Ksaver Meško:

Otrok in kamen

Ob cesti stoji močno vkopan v zemljo temnosiv obcestni kamen.

Pa pride k njemu otrok in ga vpraša: »Ti, pravkar sem videl sedeti na tebi ptičko. Tako lepo ti je pela. Kajne, da si je bil zelo vesel?«

»Nič,« pravi kamen enostavno in hladno.

»Nič?« se čudi otrok. »A včeraj je sedel na tebi star, tuj mož. Videl sem, da je jok. Ta pa se ti je vendar hudo smilil?«

»Nič,« pravi kamen.

»Nič? Čudno! A kadar sonce tako lepo nate sije, si vendar vesel, kaj?«

»Nič,« pravi kamen.

»Nič? Nerazumljivo. A če te poleti vsega ožge s svojimi pekočimi žarki, pa se jih ne moreš obraniti, ker ne moreš nikamor v senco, pa ti je vendar nerodno in se jeziš na sonce?«

»Nič,« pravi kamen.

»Čudno, prečudno. A kadar na tebe vso noč in ves dan pada dež, ti je vendar pusto, ko pa strehe nič nimaš?«

»Nič,« pravi kamen.

»No, pa pozimi, ko je tako mraz in jaz še v svoji topli suknjici ne grem rad iz sobe, te pač zebe in ves drgetaš?«

»Nič,« pravi kamen.

»Kakšen pa vendar si? A če te s tole šibo krepko udarim, te tudi to nič ne zaboli in ne razjezi?«

»Prav nič,« pravi kamen. »Glej, neobčutljiv sem za dobro in slabo, za bol in radost. Da imajo v prsih kamen namesto srca, govore o njih. Teh se varuj, otrok moj!«

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

Mirko Javornik:

USODA OB MEJI

Vsaka vas tam ima svoje mrličje, ki jih je prinesla meja in skrivnostno, svojih zakonitosti polno tihotapsko življenje ob njej. Ta tri, ta pet; okrog vsake je spletena nepomembna zgodba. Tisti ali tista sta storila smrt mimogrede kakor na vojski ali v tujini.

Človek, ki gleda to nehanje od zunaj, ne da bi se mu vdal, vidi, kako je življenje ljudi ob meji zmeraj enako borno in enolično.

A iz te enoličnosti se mu spet zdijo razumljive čudne usode ljudi, ki hodijo čez in žive med dvema deželama; usode ljudi, kakor je bila Ivanka.

Vsa meja — domačini tostran in kupci onstran, obmejni stražniki, financarji in tihotapci so jo poznali pod tem imenom. Nihče ni vprašal po drugem. Bila je svoje vrste, samo ena na vsem ozemlju, ki ga obvladuje zamolklja moč meje.

Dekle ni bilo nič posebnega. Človek se ne spomni, da bi bil kdaj slišal o njej besedo, da je lepa, da vleče fante k sebi ali kar koli takega, kar je moč pripisovati posebnim ženskam.

Bila je zdelana, ozke postave in obraza, ki se je v prvih gubah že nagibal v brezizrazno starost; skoraj trsata, srednje velika, kakor je toliko žensk tukaj. Njihovi obrazi so od tridesetega do štiridesetega leta, takrat ko ženske drugod utegnejo cveteti, podobni gmajni.

Tudi ni bilo o njej slišati, da bi bila posebno iskala družbe. Bila je izmed tistih ljudi, ki žive, delajo, ginejo, ne da bi kdo opazil, da jih nekje grize nekaj drugega; neko tuje življenje, nič podobno vsakdanjim videzom. Topa, brezoblična vročina, ki se nabira v otožni enoličnosti dni in let, nekega dne nerazumljivo bruhne iz njih, vzplameni in ugasne, nezadržno in zameraj, kakor lep, bujen večer.

»Sam Bog ve, kaj v človeku«, govore ljudje v »Lepi Vidi«.

Cankar jih je poznal, ljudi od tod, in jim je v tisti svoji pesmi ubijanega hrepenenja položil na jezik najresničnejšo besedo, kar jih govore njegove in njihove postave.

Ne trdim, da je Ivanka bila podoba za sentimentalno dramo človeškega hrepenenja. Toda odkar jo je pograbila strast samotnih, strmih steza, gozda, nevarnosti, prisluskovanja tujim glasovom; strast do nevarnosti, se je docela spremenila. Nikdar bi ji ne bil človek prisodil drznosti, da bi šla dosti dlje ko čez domači prag.

Meja da človeku svoj čudni blagoslov; nekaj, kar ga nikdar ne neha dražiti in klicati. Živeti v gozdu, živeti v nevarnosti,

posebno ona ne. Nosila je kontrabanda za tri leta ječe in je prepievala ponoči, komaj tako daleč od vojašnice, da je bilo slišati pse, ki so naju vohali. A dobil naju ni nihče... »

Taka je torej bila Ivanka.

Leta dolgo je hodila čez mejo brez dovoljenja in po vseh poteh. Nikogar niso tako lovili ko njo in nikogar niso tako malokdaj dobili ko njo.

A kadar je šlo zares, ji je bilo vseeno, kaj bo storila. Tvegala je kar koli, pogosto reči, spričo katerih so strmeli ljudje, ki jih je na mejo in na vse njene čudnosti in nevarnosti vezala služba.

S trideset kilogrami na hrbtu se je na begu vrgla po skalnati stramini. Stražnika,

ki sta jo lovila, sta v strahu obstala. Ne le, da si nista upala za njo, zakaj po tistih pečeh bi si brez plezanja ne bil upal nihče, temveč tudi streljala nista. Bila sta prepričana, da ji bo tovor zlomil tilnik, ali pa jo ubil ob skalo ali štor.

Na pol je padala, napol drvela čez preseko do gozda in izginila v njem. Stražnika sta brez besedi vrgla puško čez ramo in odšla v veri, da s to žensko meja ne bo imela več opravka...

A ko so se čez dvanajst ur drugi, ki so jim pobrali vse: blago, izkaznice, denar, in jih čez noč zaprli, vračali, so jo srečali z istim bremenom tik pred mejo, spet na poti čez in prepevajočo.

(Dalje prihodnjič)

JULES VERNE: 106

Potovanje na Luna*)

Sedemnajsto poglavje

Tycho

Ob šestih zvečer je izstrelek letel manj kot 60 kilometrov nad južnim tečajem, se pravi enako visoko, kakor je bil preletel severni tečaj. Tako se je torej jasno pokazala eliptična krivulja.

V tistem trenutku so se potniki vrnili v prostor, ki so ga blagodejno obsevali sončni žarki. Znova so zagledali zvezde, ki so se polagoma pomikale od vzhoda proti zahodu. Pozdravili so sonce in mu zaklicali trikrat: »Živelo!« S svetlobo je sonce pošiljalo tudi toploto, ki je skozi kovinske stene kmalu prodrla v izstrelek. Okna so znova postala prozorna. Ledena plast, ki jih je pokrivala, se je ko začarana stopila. Zaradi varčevanja so potniki takoj zaprli plin, ki so ga morali trošiti le še v aparatu za obnavljanje zraka.

— Jej, je rekel Nicholl, kako dobro de- jejo toplotni žarki!

Kako nestrpno čakajo lunini prebivalci, da se po takih dolgih nočeh prikaže sonce!

— Da, je pritrdil Michel Ardan, ki je tako rekoč vpiljal ta bleščeči eter. Svetloba in toplota — vse življenje je v tem!

Dno izstelka se je začelo tedaj od luni- ne površine polagoma odmikati in izstre- lek je krenil po poti, ki je bila močno podolga- elipsa. S tiste točke bi bili Bar- bicane in njegova tovariši zopet lahko opa- zili zemljo, če bi bilo sonce sijalo nanjo. Ker pa je bila na nasprotni strani sonca, je ostala popolnoma nevidna. Toda njihove poglede je tedaj pritegnil drug prizor. Gledali so južno pokrajino, ki jim je dalj- nogled približal na pol kilometra. Svojih oken niso več zapustili in vse podrobnosti, ki so jih videli na tem čudnem kontinen- tu, so si skrbno beležili.

Doerfelova in Leibnitzova gora se kot dve ločeni gorski skupini raztezata skoraj do južnega tečaja. Prva skupina se raz- prostira na vzhodnem predelu lune od te- čaja do 84. vzporednika, druga, ki se kaže na samem vzhodnem robu, pa sega od 65. stopinje južne širine do tečaja.

Prečudni grebeni teh gora so bili odeti z bleščečimi pokrivali, ki jih je opazil že pa- ter Secchi. Mnogo določneje kot slavni rimski astronom je lahko Barbicane ugo- tovil, kaj so ta pokrivala.

— To je sneg! je vzkliknil.

— Sneg? je ponovil Nicholl.

— Da, Nicholl, sneg, katerega površina je vsa ledena. Vidite, kako se na tej povr- šini odbijajo svetlobni žarki. Niti ohlaje- na lava se ne bi tako lesketala. Na luni sta torej voda in zrak. Naj jih bo še tako malo, dejstva samega ne moremo nikakor več izpodbijati.

Ne, temu se ni dalo več oporekati! Če bo Barbicane še kdaj videl zemljo, bodo njegovi zapiski pričali o tem izredno važ- nem dejstvu za selenografska raziskovanja.

Doerfelova in Leibnitzova gora sta se dvigali sredi majhne ravnine, ki jo obdaja vrsta neštevilnih kotanjastih hribov in o- kroglastih vzpetin. Obe pogorji sta tudi edini v pokrajini okroglih vulkanskih žrel. Nad temi gorskimi venci z razmeroma niz- kimi vzpetinami štrlijo posamezni šilasti vrhovi, katerih najvišji dosega 7603 metre.

Visoko nad vsemi temi gorami pa je plaval izstrelek in lunin relief se je izgub- ljal v bleščeči svetlobi lunine plošče. Pred očmi je potnikom vstajala tista starodavna slika luninih pokrajin, surova v tonih, brez barvnih prehodov, brez odtenkov med svetlobo in senco in z ostrimi nasprotji med črnim in belim, kakršna mora nastati tam, kjer ni razpršene svetlobe. Vendar je bil pogled na ta žalostni svet ravn zaradi take čudne podobe izredno zanimiv. Leteli so nad kaotično pokrajino, ko da jih podi vihar, in od zgoraj so gledali, kako pod njimi drviijo gorski vrhovi. Z očmi so pro- dirali v votline in kotanje, motrili gorska pobočja, zrl v skrivnostne razpoke in me- rili vsa ta razdejanja, nikjer pa niso opa- zili niti sledu življenja, ničesar, kar bi spo- minjalo na mesta. Videli so samo sloje nanesene zemlje, ohlajene potoke lave,

gladke vulkanske izlive, v katerih so se ko v velikanskih zrcalih odbijali bleščeči sonč- ni žarki, da te je kar slepilo. Nobenega sledu o življenju ni bilo, vse je bilo le mr- tev svet, kjer so se z gorskih vrhov kota- lili tudi plazovi in se brez šuma usipali v globoke prepade. Plazovi so se sicer valili, toda za njimi nisi slišal nobenega glasu.

Po večkratnih opzovanjih je Barbicane ugotovil, da je lunina plošča na robovih prav takšna kakor v sredi, čeprav je na- stajala pod vplivom drugačnih sil, kakor so delovale v osrednjih pokrajinah. Bile so iste okrogle kope, enaka neravna tla. Vendar bi človek pričakoval, da bodo o- srednje pokrajine drugačne kakor obrob- ne. Dokler je bila namreč lunina skorja na osrednjem predelu še v gibljivem sta- nju, sta nanjo vplivali lunina in zemeljska privlačnost, ki sta delovali v nasprotnih smereh. Na robih lunine krogle pa je lu- nina privlačnost delovala tako rekoč pra- vokotno na smer zemeljske privlačnosti. Zaradi tega se zdi, da bi morala imeti tla, ki so nastala v tako različnih razmerah, tudi različne oblike. Vendar ni bilo tako. Luna je torej imela sama v sebi sile, ki so vplivale na njeno nastajanje in izgrad- njo. Pri tem nastajanju ni nanjo vplivala nobena zunanja sila. Tako so Barbicanove ugotovitve še podkrepile znamenito Ara- gojevo trditev: »Na izoblikovanje lunine površine ni vplivala nobena zunanja sila.«

(Dalje prihodnjič)

Sodoben razvoj BOROVELJ na vseh področjih

V zadnjih letih so Borovlje precej zrasle ter spreminjale svoje lice v smeri sodobnega in naprednega preoblikovanja na zunanji in na notranji. Da imajo velik delež pri tem modernem razvoju našega mesta zlasti domača podjetja, je te dni spet dokazala znana trgovska hiša Kometter.

Že več mesecev se je pri Kometterju gradilo. Izgradili so prvo nadstropje, kjer so bila doslej skladišča, v dodatne trgovinske prostore. S tem se ni le povečal obseg trgovinskih prostorov za več kot polovico napram prejšnjemu stanju, marveč sedaj tudi bolj kot prej koristno pridejo do izraza zaključeni oddelki trgovine, ki so po spretni zamisli vendarle povezani v harmonično celoto. V pritličju so ostali oddelki, ki nudijo potrošnikom in kupcem vse vrste blaga za vsakdanjo rabo in potrebo. To so živila, delikatese in gospodinjske potrebščine ter oddelek perila. V novem prvem nadstropju, ki ga s pritličjem veže arhitektonsko izredno privlačno stopnišče, pa so namestili oddelke za moške in ženske ter otroške obleke, za čevlje in za posteljnino ter tekstilni del stanovanjske opreme. Tako spodaj kakor zgoraj je razporeditev blaga prilagojena modernemu prodajnemu načinu samoposredstva, povezane z individualno postrežbo, ki ga je s tem trdka Kometter kot prva vpeljala v Borovljah.

V četrtek, 10. decembra je bil storjen zadnji prijem za to obnovo in je na večer povabila trdka Kometter predstavnike mestne občine z g. županom

na čelu in predstavnike Trgovinske zbornice na ogled zgotavljenih in na novo urejenih prodajnih prostorov. V svojem pozdravnem nagovoru je mladi agilni šef Kometterjeve hiše dr. Frank podal kratko sliko razvoja trdke, ki se je vedno trudila, da drži korak z razvojem in napredkom mesta ter z upravičenim ponosom ugotovil, da ji je to vseskozi uspelo. Župan mestne občine gospod Sörgo je izrekel pohvalne besede o vzgledni novi ureditvi prostorov ter o pogumu, ki je nedvomno potreben za uvedbo najmodernejšega prodajnega načina v mestecu, kakršno so Borovlje. Kot zastopnik Trgovinske zbornice pa je komercialni svetnik Leist posebno podčrtal posrečeno ureditev prostorov, ki povsem odgovarja potrebam in željam domačega kupca. Firma Kometter je zaključila obnovo svojih prostorov z zelo hvalevredno in lepo potezo. Namesto otvoritvene slavnosti je pomembno vsoto stavila na razpolago gospodu županu za prispevek k božični obdaritvi revnih občanov.

Praktische Weihnachts- geschenke vom

MÖBELHAUS STADLER KLAGENFURT

THEATERGASSE 4

Leselampen
in verschiedensten Formen

Fauteuils
in allen Stilarten

Blumenständer
modern, in allen Größen

Kleinformel
zur Ergänzung des Heimes

Wäscheboxen
mit bunten Plastikbezügen

Garderobenwände
in allen Größen und Ausführungen

**Teppiche und
Gardinen**
Orig. deutsche, Schweizer u. holl. Muster

Zustellung wie immer frei Haus

Štedilnike, peči kmetijske potrebščine

ugodno in na obroke pri

Hans Wernig

Klagenfurt, Paulitschgasse (Prosenhof)

Radio aparati
Šivalni stroji
Kolesa
V VELIKI IZBIRI

**Radiohaus
KERN**
Klagenfurt, Burggasse

Ugodna plačila na obroke

Najlepše božično darilo

Skoro v vsaki hiši imajo danes radio z napravo za igranje plošč, (gramofon ali »Plattenspieler«.)

Najlepše darilo, ki ga lahko za Božič pokloniš prijateljem je slovenska pesem.

Na razpolago so naslednje slovenske plošče:

1. SLOVENSKE BOŽIČNE PESMI, na kateri so 4 pesmi (Potrkavanje zvonov, Glej zvezdice božje, Prišla je lepa sveta noč, Angelčki stopajo skozi nebesa, Kaj se vam zdi, pastirci vi). — Cena 45.— šil.

2. PEVSKI ZBOR DIJAŠKEGA DOMA MOHORJEVE DRUŽBE v Celovcu pod vodstvom dr. Fr. Cigana poje pesmi: Sijaj, sijaj, sončce, Na planinah lušno bitje. — Cena 25.— šil.

3. BOŽIČNE PESMI, pojejo pevci iz Sel: Sveta noč; Je Angel Gospodov. — Cena 25.— šil.

Naročila sprejema Dušno-pastirski urad v Celovcu, Viktringer Ring 26, Klagenfurt, Austria.

Mestno gledališče

Petek, 18. dec. ob 20.15 uri: Der Postmeister (Premiera).

Sobota, 19. dec. ob 15.00 uri: Das verlorene Herz, pravljica igr. Ob 19.45 uri: Aida, opera.

Nedelja, 20. dec. ob 15.00 uri: Das verlorene Herz, pravljica igr.

Sreda, 23. dec. ob 20.15 uri: Die Ziegeninsel, drama.

Četrtek, 24. dec.: zaprto!

Petek, 25. dec. ob 20.15 uri: Der Zigeunerbaron, opereta.

Sobota, 26. dec. ob 10.30 uri: Das verlorene Herz, pravljica igr. Ob 19.45 uri: Aida, opera.

Nedelja, 27. dec. ob 15.00 uri: Der Zigeunerbaron, opereta.

KONCERTNI DOM:

Sobota, 19. dec.: Und das am Montagmorgen, komedija.

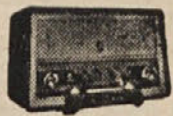
Nedelja, 20. dec.: Ninočka, komedija.

Petek, 25. dec.: Und das am Montagmorgen, komedija.

Sobota, 26. dec.: Ninočka, komedija.

Nedelja, 27. dec.: Ninočka, (zadnjakrat).

Začetek vselej ob 19.30 uri.

Radio-aparate najnovejših modelov, godala, plošče. Vse dobite na ugodne obroke pri

LEO TRUPPE

VILLACH, OBERER-KIRCH-PLATZ

K. Sekerka
KLAGENFURT, 10.-Oktoberstraße
(neben Kino Prechtl)

PFAFF Reparaturdienst

SIVALNI IN PLETILNI STROJI

Grundner

KLAGENFURT, WIENER GASSE 10
POLEG MESTNE CERKVE

STROKOVNA TRGOVINA za DEŽNA OBLAČILA

Ballon, Popeline, loden-plašči za moške, dame in otroke v največji izbiri! Gumijasta oblačila. Vsakovrstna popravila izvršimo takoj.

VAL. TARMANN

KLAGENFURT, Völkermarkter Str. 16

Ein Haus, das den Ruf hat, die Dame mit erlesenem Geschmack und den Herrn mit gediegener Eleganz zu kleiden, dürfte auch Ihre Aufmerksamkeit verdienen. Ein Besuch bei uns wird Ihnen zeigen, daß unsere Auswahl wirklich alles bietet, was Sie brauchen.

JOSEF Kainz
KLAGENFURT - BAHNHOFSTRASSE NR. 17

MALI OGLASI

DEKLE Z GOSPODINJSKO SOLO (26 let) želi spremeniti službeno mesto z novim letom. Dopise na upravo pod „Družinska povezava!“

Trgovska hiša kvalitetnega blaga

LODRON

Zavesa, preproge, tekači, prešite odeje, žimnice, posteljno perilo, ležalni stoli, talne obloge, posteljno perje.

Villach - Beljak, Lederergasse 12

**KAUFT SCHUHE
BEI
Grohar**

Unerreicht im Preis

Vom Erzeuger zum Verbraucher!

FREMDENZIMMER- AUSSTELLUNG

zahlreiche Modelle, modern, formschön

ab S 1480.-

Kostenlose Beratung und Zustellung —
bequeme Teilzahlung

VÖLKER - MÖBEL

KLAGENFURT,
Villacher Ring 47 • Telephon 57-25

Radio aparati
Šivalni stroji
Kolesa
V VELIKI IZBIRI

**Radiohaus
KERN**
Klagenfurt, Burggasse

Ugodna plačila na obroke

Gospodinjke pozor!

LEPA BOŽIČNA DARILA ugodno kupite pri Radlmayr-ju; v veliki izbiri
POSTELJNINA, BLAGO ZA ZAVESE, PREPROGE in TALNE OBLOGE

RADLMAYR
VILLACH